

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Vývoj nezaměstnanosti ve vybraném regionu –
Středočeský kraj**

Andrea Říhová

© ČZU v Praze, 2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Andrea Říhová

Provoz a ekonomika

Název práce

Vývoj nezaměstnanosti ve vybraném regionu – Středočeský kraj

Název anglicky

The Development of Unemployment Rate in Selected Region – Central Bohemia Region

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je popsat trend nezaměstnanosti ve Středočeském kraji v posledních letech. Zhodnocení situace na trhu práce a porovnání se situací trhu práce v České republice. Najít možná řešení na zlepšení zaměstnanosti

Metodika

Teoretická část bude vypracována na základě informací o nezaměstnanosti získaných z odborné literatury a dalších informačních zdrojů. Praktická část bude zpracována na základě dat zveřejněných převážně z úřadů práce a Českého statistického úřadu. Základem práce bude analýza a syntéza získaných dat.

Doporučený rozsah práce

50 – 60 stran

Klíčová slova

nezaměstnanost, trh práce, Phillipsova křivka, Okunův zákon, nabídka práce, poptávka po práci, nominální mzda, reálná mzda

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; STARÁ Dana. Makroekonomie – teorie a praxe, Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o. 2014

BRČÁK, Josef; SEKERKA, Bohuslav; SVOBODA, Roman. Mikroekonomie – teorie a praxe, Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o. 2013

BROŽOVÁ, Dagmar. Společenské souvislosti trhu práce, Praha: SLON 2003

BUCHTOVÁ, Božena; ŠMAJS, Josef; BOLELOUCKÝ, Zdeněk. Nezaměstnanost, České Budějovice: Grada Publishing, a. s. 2013

SAMUELSON, P., A.; NORDHAUS, V. D. Ekonomie. Praha: NS Svoboda 2007

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 10. 2015

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Vývoj nezaměstnanosti ve vybraném regionu - Středočeský kraj“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 9. 3. 2016

Andrea Říhová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Josefu Brčákovi, CSc. za odborné vedení a cenné rady při vypracování bakalářské práce. Dále bych touto cestou chtěla poděkovat pracovníkům úřadů práce za poskytnutí potřebných informací.

Vývoj nezaměstnanosti ve vybraném regionu - Středočeský kraj

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá vývojem nezaměstnanosti ve Středočeském kraji. Literární rešerše vymezuje pojmy související s problematikou nezaměstnanosti a makroekonomickými zákonitostmi trhu práce. Tato část práce je zpracována na základě studia odborné literatury. Vlastní práce pak popisuje vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji v období od roku 2005 do roku 2014 a současně analyzuje příčiny tohoto vývoje. Tato část práce je zpracována na základě dat z Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva financí, úřadů práce a Českého statistického úřadu. Dílčím cílem práce je porovnání vývoje nezaměstnanosti kraje s vývojem v celé České republice, což je provedeno prostřednictvím srovnání jednotlivých struktur nezaměstnanosti.

Další část práce se zabývá vývojem nezaměstnanosti ve vybraných okresech kraje rovněž v letech 2005 - 2014. V práci je pro lepší znázornění využito grafů a tabulek. Každá část práce obsahuje rovněž prognózu dalšího vývoje.

Závěr práce je věnován současnému řešení nezaměstnanosti ve Středočeském kraji a nalezení případně možných řešení tohoto sociálně-ekonomického problému na území kraje i v rámci celé republiky.

Klíčová slova: nezaměstnanost, trh práce, Phillipsova křivka, Okunův zákon, nabídka práce, poptávka po práci, nominální mzda, reálná mzda

The Development of Unemployment Rate in Selected Region - Central Bohemia Region

Summary

This bachelor thesis deals with the unemployment rate development in the Central Bohemian Region. First part of the thesis defines terms related to unemployment and labour market and is based on studying professional literature.

Practical part of the thesis describes the development of unemployment rate in the Central Bohemian Region since 2005 to 2014 and it also analyzes the reasons of it. All data used in this part are taken from Ministry of Labour and Social Affairs, Ministry of Finance, employment offices and the Czech Statistical Office.

A fractional aim of this writing is to compare the unemployment rate development between the already named Central Bohemian region and the rest of the Czech Republic. This is performed through the fractional structures of unemployment. Another part of the thesis deals with unemployment rate development in selected areas of the Central Bohemian Region since 2005 to 2014.

Many figures and tables are used in this thesis for better illustration. There is also shown the forecast of a possible future development of unemployment rate in every section.

The conclusion of this bachelor thesis is dedicated to current solution of unemployment in the Central Bohemian Region and it also suggests other possible solutions to this problem in the Central Bohemian Region and Czech Republic.

Keywords: unemployment, labour market, Phillips curve, Okun's law, labour supply, labour demand, nominal wage, real wage

Obsah

1. Úvod	10
2. Cíl práce a metodika	11
2.1. Cíl práce	11
2.2. Metodika.....	11
3. Teoretická východiska	12
3.1. Trh práce.....	12
3.2. Nabídka práce	12
3.3. Poptávka po práci.....	14
3.4. Rovnováha na trhu práce.....	15
3.5. Nezaměstnanost	16
3.5.1. Druhy nezaměstnanosti	18
3.6. Míra nezaměstnanosti.....	19
3.7. Přirozená míra nezaměstnanosti	20
3.7.1. Determinanty ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti	21
3.8. Phillipsova křivka	24
3.8.1. Původní Phillipsova křivka.....	24
3.8.2. Modifikovaná Phillipsova křivka.....	25
3.8.3. Dlouhodobá Phillipsova křivka	25
3.9. Dopady nezaměstnanosti.....	27
3.9.1. Hospodářský dopad.....	27
3.9.2. Sociální dopady.....	28
3.10. Přínosy nezaměstnanosti	29
3.11. Politika zaměstnanosti.....	29
3.11.1. Pasivní politika zaměstnanosti.....	30
3.11.2. Aktivní politika zaměstnanosti	30
3.11.3. Ovlivňování poptávky práce.....	31
3.11.4. Ovlivňování nabídky práce.....	31
4. Vlastní práce	33
4.1. Vývoj nezaměstnanosti	33
4.1.2. Vývoj nezaměstnanosti v ČR	33
4.2. Středočeský kraj.....	37

4.2.1. Demografie	37
4.2.2. Ekonomika.....	38
4.2.3. Současná situace na trhu práce	41
4.3. Vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji	43
4.4. Porovnání s ČR.....	49
4.5. Vývoj nezaměstnanosti ve vybraných okresech Středočeského kraje	55
4.5.1. Okres Praha-východ.....	55
4.5.2. Okres Příbram.....	61
4.6. Aktivní politika zaměstnanosti ve Středočeském kraji	67
4.6.1. Podstata a cíle aktivní politiky zaměstnanosti.....	67
4.6.2. Realizované nástroje APZ ve Středočeském kraji v roce 2014.....	67
4.7. Možná řešení nezaměstnanosti	71
4.7.1. Vymezení současných problémů a návrh na jejich řešení.....	71
5. Závěr	75
6. Seznamy	78
6.1. Seznam použité literatury.....	78
6.2. Seznam obrázků	80
6.3. Seznam grafů	80
6.4. Seznam tabulek	81
6.5. Seznam použitých zkratk	81
7. Přílohy.....	82

1. Úvod

„Člověk, lopotíc se od rána do večera v továrně, v pisárně, při knize - ten není nebezpečný! Nebezpečí začíná, když práce není, a začíná u bohatých.“

Tomáš Garrigue Masaryk

Práce v životě člověka zaujímá nezastupitelné místo. V moderní době je zaměstnání pro člověka více než jen zdroj obživy. Člověk se zde může realizovat, získává spoustu nových přátel a známých. Práce člověku dodává možnost seberealizace a pocit, že někam patří – je součástí společnosti a ekonomického procesu. V dnešní době je práce považována mnohdy za něco samozřejmého a často je rozdíl mezi zábavou a prací k nerozeznání. Proto je pro většinu lidí ztráta zaměstnání velkým životním mezníkem. Nezaměstnanost u některých jedinců může mít dopad i na psychiku.

Problém nezaměstnanosti patří bezesporu k nejčastějším a nejvíce diskutovaným problémům všech ekonomik. Je to něco, co se dotýká každého z nás. V České republice se tento sociálně-ekonomický problém začal projevovat až začátkem devadesátých let minulého století. Míra nezaměstnanosti v té době byla opravdu nízká a nebyla považována za problém. Od té doby se však její význam začal zvětšovat. Vysoká nezaměstnanost je významným problémem v ekonomikách mnoha států, je to něco, s čím se setkáváme každý den. Avšak určitá míra nezaměstnanosti je pro správné fungování tržní ekonomiky nezbytná. Je tedy potřeba se nezaměstnaností zabývat a najít vhodné metody na její regulaci.

Práce tu byla od pradávna, je a pravděpodobně i bude a s ní i nezaměstnanost. Proto se tato bakalářská práce zabývá problémem nezaměstnanosti a jejím vývojem.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Bakalářská práce se věnuje vývoji nezaměstnanosti ve Středočeském kraji v období od roku 2005 do roku 2014.

Hlavním cílem práce je popsat vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji a analyzovat příčiny tohoto vývoje. Součástí cíle je i stanovení prognóz dalšího vývoje nezaměstnanosti na území kraje, k čemuž je využito predikcí Ministerstva financí České republiky a dat Českého statistického úřadu.

Dílčím cílem je zhodnocení situace na trhu práce ve Středočeském kraji a porovnání se situací na trhu práce v České republice. Práce se rovněž zabývá vývojem nezaměstnanosti ve vybraných okresech kraje.

Dalším a posledním cílem této práce je zhodnocení současné aktivní politiky zaměstnanosti na území kraje a nalezení možných řešení problému nezaměstnanosti v kraji i na celostátní úrovni.

2.2. Metodika

Teoretická část práce vymezuje pojmy související s trhem práce a vysvětluje některé z makroekonomických zákonitostí vztahujících se k nezaměstnanosti. Tato část práce byla zpracována na základě studia odborné literatury.

Vlastní práce čerpá z dat zveřejněných Českým statistickým úřadem, Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem financí České republiky a Českou národní bankou. Z těchto dat byla provedena analýza vývoje nezaměstnanosti na území Středočeského kraje a následné stanovení predikce dalšího vývoje. V práci je využito pro lepší znázornění řady grafů a tabulek, které jsou rovněž vytvořeny za pomoci údajů z výše zmíněných institucí. V bakalářské práci je také využito metod deskripce - pro každé uvedené území je v práci zmíněna jeho základní charakteristika, která čerpá z aktuálních informací zveřejněných Českým statistickým úřadem. Metoda komparace je v práci provedena na základě porovnání jednotlivých struktur nezaměstnanosti na území Středočeského kraje a České republiky.

3. Teoretická východiska

3.1. Trh práce

V tržní ekonomice existuje mimo trh statků a služeb také trh výrobních faktorů. Mezi výrobní faktory nejčastěji řadíme půdu, práci a kapitál. Trh práce je tedy trhem výrobního faktoru, je to místo, kde se na jedné straně střetává nabídka práce a na druhé straně poptávka po práci. Člověk jako vlastník výrobního faktoru, nabízí za určitou cenu na trhu práce své vědomosti, získané zkušenosti, schopnosti a dovednosti – tvoří nabídku. Poptávku po práci zde zastupují převážně firmy, ale i ostatní subjekty národního hospodářství jako jsou domácnosti či veřejný sektor. Firmy tedy poptávají určité množství práce za určitou cenu. Cenou na trhu práce je mzda. Pro většinu lidí je hlavním příjmem mzda a tudíž je jejich cílem dosáhnout co nevyšší mzdy. Naopak cílem firem je maximalizovat zisk a tudíž co nejvíce snížit náklady na mzdu.

Dalo by se říci, že trh práce je trh jako každý jiný, ale není tomu tak, má určité odlišnosti. Trh práce je vázaný na člověka. A lidé jsou jedineční, každý má jiné schopnosti, nadání a talent. (BROŽOVÁ, 2003) Rovněž práce různých profesí se liší zaměřením, rizikem, kvalifikací a různými specifiky. Další odlišností trhu práce je skutečnost, že lidé nemohou nikdy vědět o všech pracovních příležitostech a firmy nemohou vědět o všech lidech, kteří hledají zaměstnání, z čehož vyplývá, že trh práce je nedokonalým trhem ve vztahu k úplnosti informacím. (HOLMAN, 2010)

3.2. Nabídka práce

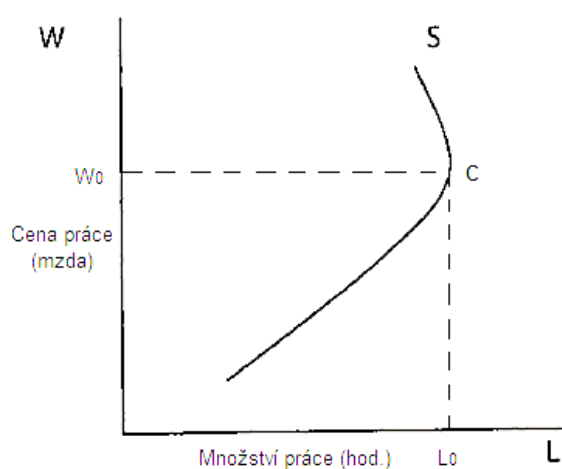
„Nabídka práce označuje množství hodin, které lidé hodlají věnovat na výdělečnou činnost.“ (SAMUELSON P., NORDHAUS W., 2007)

Lidé se tedy rozhodují kolik množství práce za určitou cenu (mzdu) vykonají. Jedná se o rozhodování, kolik času obětují práci na úkor volného času. Protože volný čas se dá považovat za ekonomický statek – je vzácný a užitečný – rozhoduje se spotřebitel vlastně mezi různými ekonomickými statky. (BROŽOVÁ, 2003) Pro rozhodujícího je důležitý vztah mezi časem obětovaným práci – vyděláváním mzdy a výší spotřeby, kterou mohou za tuto mzdu získat.

Při zvýšení mzdy může dojít k dvěma různým reakcím (efektům). První reakcí je tzv. substituční efekt. Při zvýšení mzdy vzrostou i alternativní náklady na volný čas, tedy výnos

z práce bude vyšší. Pokud se člověk rozhodne pracovat místo toho, aby upřednostnil volný čas, nastává zmiňovaný *substituční efekt*. Ale s růstem mzdy současně roste i důchod, to vyvolá v určité chvíli potřebu kupovat si více statků a služeb – tedy potřebu většího množství volného času. Tomuto efektu říkáme tzv. *důchodový efekt*. Člověk upřednostní volný čas před vyšším důchodem. Nelze jednoznačně říci, kdy tomu tak nastane, každý člověk je jiný, má jiné životní hodnoty a cíle, proto je těžké určit, do jaké výše se zaměstnavateli vyplatí mzdu zvyšovat, aby zaměstnanec pracoval efektivněji.

Obrázek 1 Individuální nabídka práce

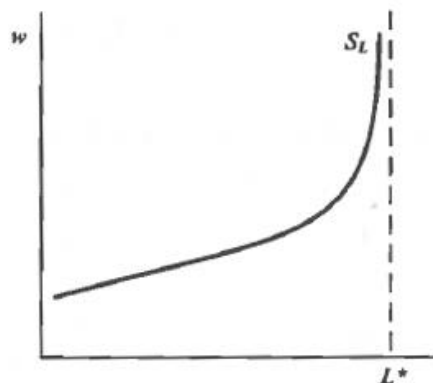
Zdroj: (BROŽOVÁ, 2003)

Graf znázorňuje, do jaké výše mzdy (W) je člověk ochoten nabízet větší množství práce (L). Bod (C) vyjadřuje množství (L) a cenu práce (W_0), kdy daný člověk již nebude dále chtít pracovat více i za větší důchod. Člověk raději upřednostní volný čas, bude chtít například cestovat, čerpat dovolenou či nakupovat různé statky.

Zde je důležité říci, že změna mzdy nevede pokaždé ke změně nabízeného množství práce. Při růstu mzdy a stejném růstu cenové hladiny, nabízené i poptávané množství práce zůstane stejné. Z tohoto tvrzení vyplývá, že na změnu nominální mzdy nabídka nereaguje. Změna nabídky práce reaguje pouze na změnu reálné mzdy, tzn. množství statků a služeb, které je možné si za tuto mzdu pořídit.

Agregace individuálních křivek nabídky vede k vytvoření tržní křivky nabídky pro celý trh práce. (BRČÁK J., SEKERA B, SVOBODA R., 2013)

Obrázek 2 Tržní nabídka práce

Zdroj: (BRČÁK J., SEKERA B., SVOBODA R., 2013)

Křivka celkové nabídky pro celý trh práce již neobsahuje zpětné zakřivení. Důvodem je, že pokud bychom dali dohromady jednotlivé křivky individuální nabídky práce, zakřivení se tím vyrovnají.

Množství nabízené práce nezávisí pouze na výši mzdy, nabídka práce je závislá i na jiných faktorech, například na celkovém majetku člověka, příjmech z jiné než zaměstnanecké činnosti, počtu obyvatel a jejich věkové struktuře či ostatních vlivech.

3.3. Poptávka po práci

Poptávka ve své podstatě představuje množství zboží, které jsou kupující ochotni koupit za určité ceny. (VLČEK, 1992) Pokud tedy tuto definici vztáhneme na trh práce, poptávka představuje množství práce (zaměstnanců), které jsou firmy ochotni zaměstnat.

Poptávka po práci se tedy odvíjí od spotřebitelské poptávky na trhu statků a služeb, pokud tedy bude vysoká poptávka po produkci (výrobě) daného statku, bude i na trhu práce v daném odvětví poptávka vyšší. Poptávka na trhu práce je tedy odvozenou jinak řečeno zprostředkovanou poptávkou.

Následující graf ukazuje, že stejně jako na trhu jakéhokoli jiného subjektu je poptávka určena cenou (mzdou) a množstvím, v tomto případě počtem odpracovaných hodin. Dále z grafu vyplývá, že poptávka po práci má klesající charakter. Čím vyšší bude mzda (W), tím nižší bude ochota firem hledat pracovní sílu (L). (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014) Poptávku značíme stejně, jako ve všech případech a to písmenem D , pro trh práce se v některých případech využívá i označení D_L .

Obrázek 3 Poptávka po práci

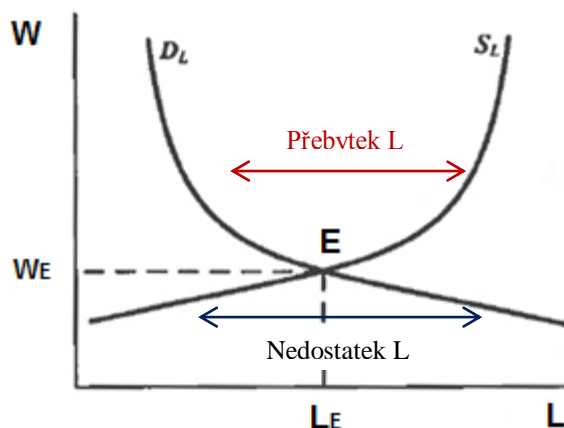
Zdroj: (BROŽOVÁ, 2003)

3.4. Rovnováha na trhu práce

Rovnováha na trhu práce v podmínkách dokonalé konkurence – na trhu je dostatečné množství zaměstnanců i zaměstnavatelů a žádný z nich nedokáže ovlivnit cenu (mzdu) (BRČÁK J., SEKERA B., SVOBODA R., 2013). Tato skutečnost nastává ve chvíli, kdy se nabízené množství práce rovná poptávanému, v místě kde křivka nabídky na grafu protíná křivku poptávky. V tomto bodě se nabízené množství práce a cena shodují s poptávaným množstvím a cenou, toto množství a cenu nazýváme rovnovážnými.

Tzv. klasický model trhu práce předpokládá, že mzdy jsou naprosto proměnlivé a dochází v důsledku změn na trhu k vytváření rovnováhy. Firmy najdou při dané mzdové sazbě zaměstnance a mohou tak obsadit volná pracovní místa. Naopak keynesiánský model trhu práce předpokládá, že nominální mzdy jsou nepružné a nedochází v krátkém období k utváření rovnováhy na trhu práce. Nepružnost mezd v krátkém období může být způsobena například stanovením minimální mzdy či různou formou pracovních smluv. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014)

Obrázek 4 Rovnováha na trhu práce

Zdroj: (BRČÁK J., SEKERA B., SVOBODA R., 2013)

Na tomto grafu vidíme střet nabídky (S_L) a poptávky (D_L). Bod L_E znázorňuje již zmiňované rovnovážné množství pracovních sil, v bodě W_E vidíme rovnovážnou mzdovou sazbu. Bod E leží na průsečíku nabídky a poptávky na trhu výrobního faktoru práce.

V případě, že je mzdová sazba nižší než sazba rovnovážná, je na trhu práce nedostatek volné pracovní síly. Pokud cena práce (mzdová sazba) je vyšší, nastává přebytek pracovních sil. Nabídka je vyšší než poptávka a na trhu práce vniká nezaměstnanost.

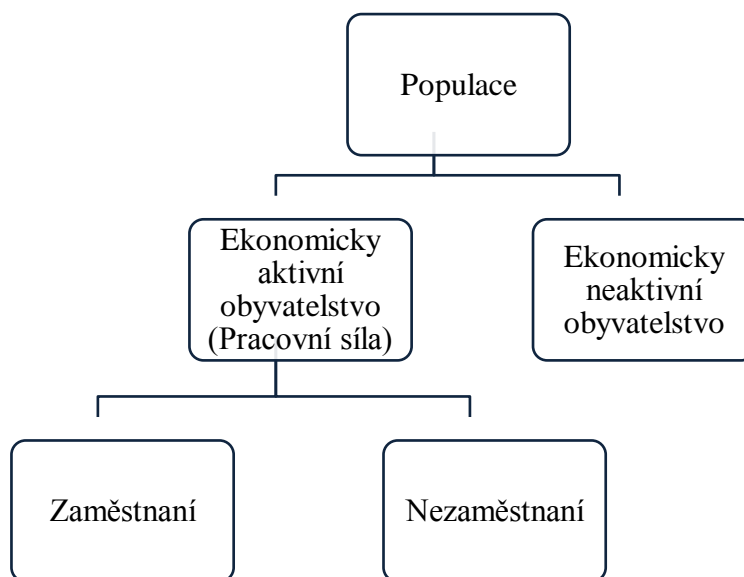
3.5. Nezaměstnanost

Nejčastějším problémem trhu práce je nezaměstnanost. Nezaměstnanost se vyskytuje v každé tržní ekonomice. A proč nezaměstnanost vůbec existuje? Před vysvětlením je třeba si definovat pojem ekonomicky aktivní a neaktivní obyvatelstvo. Ekonomicky aktivní obyvatelé, neboli pracovní síla, jsou tvořeni dvěma skupinami:

- 1) *Zaměstnanými* – osoby s placenou prací, včetně momentálně nepracujících jedinců, kteří jsou nemocní na dovolené či ve stávce (včetně OSVČ). (SAMUELSON P., NORDHAUS W., 2007)
- 2) *Nezaměstnanými* – za nezaměstnaného je v České republice považován člověk, který dosáhl 15 let a více a v daném období souběžně splňoval tři podmínky:
 - a. Nebyl zaměstnán
 - b. Aktivně práci hledal (je evidován na úřadě práce či pracovní agentury)
 - c. Byl připraven nastoupit do práce nejpozději do 14 dnů

Osoby, které nejsou součástí těchto výše uvedených skupin, nazýváme ekonomicky neaktivní obyvatelé a neřadíme je mezi potenciální pracovní sílu. Mezi ekonomicky neaktivní obyvatelé patří nejčastěji lidé v důchodu (starobním i invalidním), osoby v domácnosti, zejména ženy na rodičovské dovolené, studenti a lidé, kteří práci nehledají.

Obrázek 5 Schéma dělení populace

Zdroj: (LIŠKA V. a kol., 2002)

Nyní můžeme říci, proč nezaměstnanost v ekonomice vůbec existuje. Jak již bylo řečeno, nezaměstnanost je stav, kdy na trhu práce převládá nabídka nad poptávkou, je ale důležité odlišit nezaměstnanost dobrovolnou a nedobrovolnou.

Dobrovolná nezaměstnanost vzniká, když nezaměstnaný není ochoten akceptovat převládající mzdovou sazbu (nebo jiné pracovní podmínky). (LIŠKA V. a kol., 2002) Dobrovolná nezaměstnanost nastává tehdy, pokud se člověk rozhodne upřednostnit volný čas před prací. Obvykle se považuje za krátkodobou, ale u určitých skupin obyvatelstva může být i dlouhodobá. Nedobrovolná nezaměstnanost se vyznačuje tím, že na trhu existují pracovníci ochotni pracovat i za nižší mzdu, ale nejsou k dispozici volná pracovní místa. Nedobrovolná nezaměstnanost může mít dlouhodobý charakter (delší než 1 rok). Tato nezaměstnanost má negativní vliv na ekonomiku státu i na člověka samotného, je pro něho již obtížnější návrat zpět do práce.

3.5.1.Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost můžeme dělit také dle příčiny na nezaměstnanost – *frikční, strukturální a cyklickou*.

Frikční nezaměstnanost

Jedná se o přirozený jev. Tento druh nezaměstnanosti vzniká, když zaměstnanec opustí své stávající místo, například hledá lepší práci, nebo o práci přišel například z důvodu zrušení pracovní pozice či z jiného důvodu. Pracovní místa jsou odlišná, a proto lidé věnují určitý čas získáváním informací o pozicích a nepřijmou hned první nabídku. Jsou po určitou dobu nezaměstnaní. (BROŽOVÁ, 2003) Frikční nezaměstnanost také tvoří nově příchozí pracovní síly – absolventi či matky po mateřské dovolené. Z pravidla se jedná o krátkodobou nezaměstnanost. Frikční nezaměstnanost je složkou tzv. přirozené míry nezaměstnanosti.

Strukturální nezaměstnanost

Tento druh nezaměstnanosti je spojen se strukturálními změnami v ekonomice, což znamená, že vzniká v důsledku úpadků či expanze různých odvětví, oborů či regionů. Klesá potřeba po pracovnících s určitou kvalifikací. Jiné obory mohou naopak díky technickému pokroku či jiným aspektům růst. Tato situace nastala na Ostravsku v 90. letech minulého století. Horníci na Ostravsku byli nezaměstnaní, přičemž v jiných regionech a oborech byla volná pracovní místa. (LIŠKA V. a kol., 2002) Pracovníci nemohou snadno přejít z jednoho oboru do druhého, bývá za potřebí rekvalifikace. Strukturální nezaměstnanost je tedy dána měnící se nabídkou a poptávkou v různých regionech či odvětvích. Strukturální nezaměstnanost je delšího charakteru než nezaměstnanost frikční. Je také součástí přirozené míry nezaměstnanosti. Frikční a strukturální nezaměstnanost jsou považovány za nezaměstnanost dobrovolnou. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014)

Cyklická nezaměstnanost

Třetí druh nezaměstnanosti již do přirozené míry nepatří. Je spojen s vývojem ekonomiky a hospodářským cyklem. Pokud ekonomika prochází fází poklesu (recesí), snižuje se produkt ve všech odvětvích a tím se zvyšuje nezaměstnanost. (BROŽOVÁ,

2003) Jedná se vlastně o rozdíl přirozené míry a skutečné míry nezaměstnanosti. Jelikož přirozená míra nezaměstnanosti je součástí skutečné nezaměstnanosti, tak po odečtení zjistíme nezaměstnanost způsobenou výkyvem ekonomiky, tedy cyklickou. Do cyklické nezaměstnanosti můžeme řadit i tzv. *sezónní nezaměstnanost*, ta je způsobena střídáním ročních období a odlišnou poptávkou po práci v těchto obdobích. Obvykle bývá vyšší nezaměstnanost v zimních měsících. Sezónní nezaměstnanost je součástí nezaměstnanosti frikční a tím pádem i přirozené míry. Je typická pro stavebnictví, zemědělství či cestovní ruch. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014)

Rozdělení mezi frikční, strukturální a cyklickou nezaměstnaností slouží ekonomům pro přesnější odhad kondice a stavu pracovního trhu. (SAMUELSON P., NORDHAUS W., 2007)

3.6. Míra nezaměstnanosti

Aby stát mohl odhadnout počet nezaměstnaných, zjišťuje:

- 1) *Obecnou míru nezaměstnanosti*. Obecná míra nezaměstnanosti (u) je procentuální podíl počtu nezaměstnaných na počtu ekonomicky aktivním obyvatelstvu. (LIŠKA V. a kol., 2002) Vypočítá se tedy jako zlomek, v jehož čitateli jsou nezaměstnaní (U) a ve jmenovateli všichni zaměstnaní (E) i nezaměstnaní (U).

$$u = \frac{U}{E + U} \times 100$$

Zdroj: (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014)

Míra nezaměstnanosti se uvádí v procentech, proto je třeba zlomek vynásobit stem. Tento ukazatel se používá pro mezinárodní srovnání v rámci EU. Realizací mezinárodního srovnání v rámci EU se zabývá EUROSTAT (statistický úřad pro Evropskou unii). V České republice ji sleduje a vypočítává Český statistický úřad na základě výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Obecná míra nezaměstnanosti dle statistického úřadu dosáhla v dubnu letošního roku, tedy roku 2015 6,0 % a meziročně se snížila o 0,4 procentního bodu. Nejnižší míru nezaměstnanosti v České republice má dle údajů ČSÚ hlavní město Praha, kde byla míra nezaměstnanosti za první čtvrtletí roku 2015 5 %.

Naopak nejvyšší míra nezaměstnanosti v České republice byla v prvním čtvrtletí roku 2015 v Ústeckém kraji, kde činila v průměru 10,7 %.

- 2) *Podíl nezaměstnaných osob.* Rozdíl mezi obecnou mírou nezaměstnanosti a podílem nezaměstnaných osob spočívá v tom, že Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) vypočítává nezaměstnanost jako podíl nezaměstnaných osob ve věku od 15 do 64 let ke všem obyvatelům této věkové skupiny. Ukazatel je uváděn také v procentech.

$$\text{Podíl nezaměstnaných osob} = \frac{\text{nezaměstnaní ve věku 15 - 64 let (údaje z ÚP ČR)}}{\text{počet obyvatel 15 - 64 let (údaje z bilance obyvatel)}} \times 100$$

Zdroj: (Integrovaný portál MPSV, 2015, online)

Data o počtu obyvatel dané věkové skupiny používá MPSV z bilance obyvatel a zahrnuje zde i ekonomicky neaktivní obyvatele. Podíl nezaměstnaných osob nahradil v roce 2013 původní ukazatel „Míra registrované nezaměstnanosti“, která v čitateli vycházela také z údajů z Úřadu práce ČR, ale ve jmenovateli byly zdroje dat odlišné. Nezaměstnaní byli bráni z dat ÚP ČR a zaměstnaní z dat VŠPS. (Integrovaný portál MPSV, 2015, online)

3.7. Přirozená míra nezaměstnanosti

Jedná se o takovou míru nezaměstnanosti, kdy se trh práce nachází v dlouhodobé rovnováze. V této situaci ekonomika dosahuje přirozené míry nezaměstnanosti, což znamená, že všichni, kteří práci při dané úrovni mzdy chtějí, jsou zaměstnáni – v ekonomice je tzv. plná zaměstnanost. Přirozená míra nezaměstnanosti existuje v každé ekonomice a je tvořena frikční a strukturální nezaměstnaností a dá se vyjádřit jako dlouhodobý průměr skutečných měř nezaměstnanosti. Ekonomika operuje na úrovni potencionálního produktu a výše inflace je na úrovni očekávané míry inflace. Přesto, že se míra nezaměstnanosti nemění, přechází obyvatelé ze skupiny zaměstnaní do skupiny nezaměstnaní, čili z ekonomicky aktivních obyvatel se stávají ekonomicky neaktivní a naopak. Přirozenou míru nezaměstnanosti ovlivňuje spousta faktorů neboli determinantů. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014)

3.7.1. Determinanty ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanosti

Čas

Pokud lidé potřebují delší dobu na nalezení nového pracovního místa, nezaměstnanost je vyšší, a tím stoupá i její přirozená míra. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014) Čas, který vyžaduje nalezení nového pracovního místa, závisí nejen na motivaci uchazečů o práci, ale i na úrovni a efektivnosti pracovních agentur a úřadů práce, které mohou poskytnout informace o volných pracovních pozicích.

Nominální mzdy

Přizpůsobování nominálních mezd aktuálnímu stavu trhu práce bývá obvykle velice pomalé a to z několika důvodů. Jedním z důvodů jsou pracovní smlouvy, které bývají obvykle na dobu jednoho roku. Ve společnostech s odbory to bývá i na dobu tří let. Dalším důvodem je, že společnosti obvykle nebývají moc ochotny přizpůsobovat mzdy aktuální situaci na trhu práce jednoduše proto, aby si někteří zaměstnanci nepřipadali ukřivdění a tím nedocházelo ve firmě nepříjemné atmosféře. Dalším důvodem je, že změna mzdy vyžaduje určité náklady na čas, který by manažeři či personalisté mohli vynaložit na efektivnější činnost. (SAMUELSON P., NORDHAUS W., 2007)

Kdyby se mzdy mohly měnit jako cena komodit na burze, docílilo by se rovnováhy na trhu práce mnohem snadněji a nevznikala by nezaměstnanost v takové míře, ale jak již bylo řečeno, mzdy jsou v krátkém období strnulé což způsobují, že na trhu práce se těžko dosahuje rovnováhy. Pracovníci tak čekají na volná pracovní místa a na trhu je nezaměstnanost. Tomuto druhu nezaměstnanosti se říká nezaměstnanost „z titulu čekání na práci“. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014)

Demografická skladba obyvatel

Přirozená míra nezaměstnanosti je ze statistického hlediska vážený průměr přirozených měr různých demografických skupin, s tím jak se struktura těchto skupin mění, mění se i přirozená míra. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014) Důležitá je i intenzita s jakou vstupují pracovní síly na trh. Například mladiství a ženy obvykle vykazují vyšší fluktuaci, tvoří tedy frikční nezaměstnanost a v případě většího vstupu těchto skupin do pracovní síly je možné navýšení přirozené nezaměstnanosti.

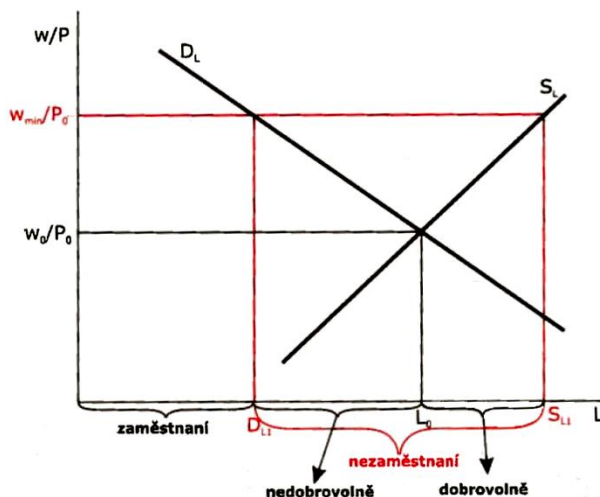
Podpora v nezaměstnanosti

„Podpora v nezaměstnanosti je ponižující, demoralizující sociální dávka, která existenci a fungování tohoto ekonomického systému umožňuje“. (MARUŠKA, 2012) Toto poněkud odvážné tvrzení můžeme jinak vysvětlit tak, že pojištění osob v nezaměstnanosti, neboli podpora v nezaměstnanosti, snižuje břemeno nezaměstnaných a tím ovlivňuje její přirozenou míru. Pokud jsou lidé zabezpečeni dostatečnou výší sociálních dávek, snižuje to jejich motivaci hledat práci. Porovnávají svůj důchod, který získají jako nezaměstnaní s potencionálním důchodem získaným v zaměstnání. Poměr těchto důchodů se nazývá koeficient náhrady. Čím vyšší je tento koeficient, tím bude vyšší přirozená míra nezaměstnanosti. Lidé nejsou dostatečně motivováni si hledat nová zaměstnání. Naopak nízký koeficient náhrady přirozenou míru snižuje. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014)

Minimální mzda

Minimální mzda je státem stanovená cena práce, je to minimální hranice, pod kterou nesmí vyplacená mzda klesnout. Na trzích, kde rovnovážná mzda převyšuje mzdu minimální, dojde ke zvýšení nezaměstnanosti. Pracovníci by byli ochotni pracovat i za nižší mzdy, ale stát jim v tom brání, což můžeme vidět na níže zobrazeném grafu.

Obrázek 6 Důsledky minimální mzdy vyšší než tržní mzdy

Zdroj: (WAWROSZ P., HEISSLER H., MACH P., 2012)

Graf znázorňuje důsledky minimální mzdy nižší než rovnovážné tržní mzdy. Na svislé ose w/P jsou vyznačeny reálné mzdy a na ose vertikální L jsou počty zaměstnaných. Vidíme zde, že při minimální reálné mzdě w_{\min}/P nabízí práci S_{L1} osob, ale zaměstnavatelé chtějí zaměstnat pouze D_L osob. Důležitý je zde rozdíl $L_0 - D_{L1}$, to jsou lidé, kteří by při neexistenci minimální mzdy práci našli. Jedná se tedy o nedobrovolně nezaměstnané. K takové situaci dochází u méně kvalifikovaných pracovníků. Firmy jsou nuceny zvýšit jejich mzdu na úroveň minima, což se jim nevyplatí a v takovém případě tyto pracovníky propustí. (BROŽOVÁ, 2003) Pokud je tedy minimální mzda vyšší než rovnovážná, přirozená míra nezaměstnanosti se na daném trhu zvyšuje. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014) V České republice je k 1. lednu 2016 výše měsíční minimální mzdy 9 900,- Kč, což je oproti lednu 2015 nárůst o 700,- Kč.

Rekvalifikační systém

Na rekvalifikačních pracovníků se podílejí především pracovní agentury, úřady práce, firmy a případně i obecní úřady. Možnost přeškolení zaměstnanců zpravidla zkracuje délku hledání nového zaměstnání, a tím ovlivňuje přirozenou míru nezaměstnanosti. V případě, že se nezaměstnaný rekvalifikuje, má nárok na vyšší podporu.

Tempo růstu rozdílných sektorů ekonomiky

V případě, kdy různá odvětví ekonomiky rostou rozdílným tempem, je potřeba více pracovníků v jednom odvětví než v druhém. Vzniká tedy strukturální nezaměstnanost a zvyšuje se přirozená míra nezaměstnanosti. Pracovní síly nemohou být přesunuty z jednoho sektoru ekonomiky do jiného okamžitě, tyto přesuny požadují určitou dobu. S těmito přesuny souvisí frikční nezaměstnanost, která také navyšuje přirozenou míru. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014)

Přirozenou míru nezaměstnanosti mohou ovlivňovat i další faktory. Příkladem ekonomických determinantů přirozené míry mohou být smlouvy s odbory či celkový systém sociálního zabezpečení. Další determinanty mohou být sociální, historicko-institucionální atd.

O přirozené míře nezaměstnanosti se jako první ekonomové zmínili M. Friedman a E. Phelps.

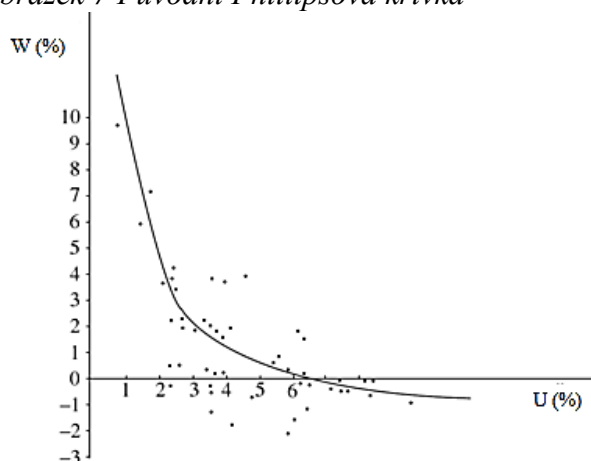
3.8. Phillipsova křivka

Phillipsova křivka vyjadřuje vztah mezi nezaměstnaností a změnou cenové hladiny. Phillipsovu křivku publikoval její autor A. W. Phillips na Londýnské vysoké škole ekonomické v roce 1958. Své výsledky odvodil z dat vztažených k údajům ve Velké Británii v letech 1861 – 1957. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014) Později se touto problematikou zabývali také P. A. Samuelson a R. M. Solow, dalšími inovátory se staly M. Friedman a E. Phelps.

3.8.1. Původní Phillipsova křivka

Původní Phillipsova křivka vyjadřuje vztah mezi nezaměstnaností a mírou růstu mezd.

Obrázek 7 Původní Phillipsova křivka

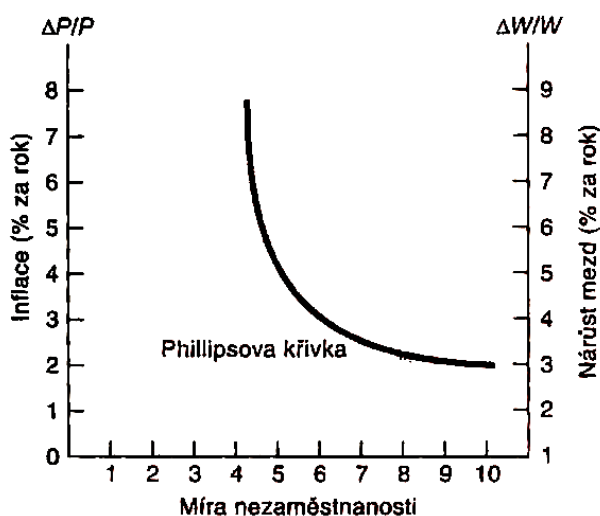
Zdroj: (HOLMAN, 2010)

Jak můžeme vidět na grafu, vysoká míra nezaměstnanosti (U) je spojena s nízkou mírou mzdové inflace (W), neboli vysoká mzdová inflace je spojena s nízkou mírou nezaměstnanosti. (ANDERTON A., 1995) Na základě tohoto grafu můžeme tedy konstatovat, že pokud je v ekonomice vysoká nezaměstnanost lidé budou ochotni pracovat i za nižší mzdy a mzdy tedy budou nízké. Naopak pokud v ekonomice bude nízká nezaměstnanost, firmy budou muset zvýšit mzdy. V místě kde Phillipsova křivka protíná osu x, je přirozená míra nezaměstnanosti a nulová mzdová inflace. V ekonomice je dosaženo rovnováhy, ekonomika operuje na svém potenciálním produktu a je dosaženo plné zaměstnanosti, respektive její přirozené míry.

3.8.2. Modifikovaná Phillipsova křivka

A. Samuelson a R. M. Solow upravili původní Phillipsovu křivku, tak že nahradili mzdovou inflaci cenovou inflací. Tuto modifikaci provedli za předpokladu, že navýšení mezd povede ke stejnému navýšení cen výrobků a služeb. Modifikovaná Phillipsova křivka tedy znázorňuje inverzní vztah mezi mírou nezaměstnanosti a výší cenové inflace.

Obrázek 8 Modifikovaná Phillipsova křivka

Zdroj: (SAMUELSON P., NORDHAUS W., 2007)

Na grafu vidíme na levé ose míru cenové inflace a na pravé ose růst mezd. Z grafu vyplývá, že pokud se mzdy zvýší o 3 %, produktivita práce se musí navýšit o 1 % a cenová hladina se tedy zvedne na 2 %. Míra cenové inflace je tedy rozdíl mezi mírou růstu nominálních mezd a produktivitou práce. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014) Pokud by rostla produktivita práce a mzdy stejným tempem cenová hladina by se neměnila.

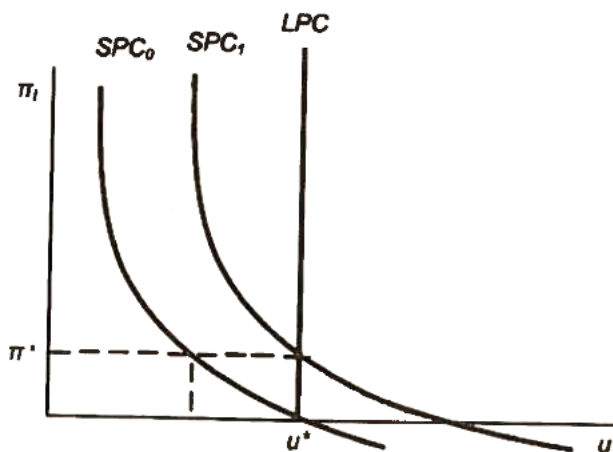
3.8.3. Dlouhodobá Phillipsova křivka

Makroekonomové rozlišují krátkodobou a dlouhodobou Phillipsovou křivkou. (SAMUELSON P., NORDHAUS W., 2007) Krátkodobá je vlastně původní Phillipsova křivka. Po dalších studiích došli ale ekonomové k závěru, že ne pokaždé vede snížení nezaměstnanosti k nárůstu cenové či mzdové inflace. Tímto problémem se začali zabývat M. Friedman a E. Phelps. Tito ekonomové došli k závěru, že krátkodobě může docházet ke

snížení nezaměstnanosti pod její přirozenou míru, ale dlouhodobě se míra nezaměstnanosti vrací zpět na svou přirozenou úroveň.

Pokud stát bude usilovat o snížení nezaměstnanosti pod její přirozenou úroveň, provede fiskální expanzivní politiku, čímž zvýší produkt a tím dojde ke snížení nezaměstnanosti.

Obrázek 9 Rozšířená Phillipsova křivka o očekávání

Zdroj: (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014)

Na grafu vidíme, že při snížení nezaměstnanosti dojde ke zvýšení inflace (pohyb po křivce SPC_0). Jelikož při zvýšení inflace dochází ke snížení reálných mezd, zaměstnanci budou chtít vyšší mzdy, řeknou si, že za takovou mzdu pracovat nebudou a půjdou hledat lépe placené místo – zvýší se frikční nezaměstnanost a nezaměstnanost se vrátí zpět na svou potenciální úroveň. Na grafu, ale nedojde k pohybu zpět po křivce, ale vodorovně doprava (cenová hladina se nezmění). Křivka SPC_0 se posouvá do křivky SPC_1 . To je způsobeno tzv. adaptivním očekáváním. Adaptivní očekávání je založeno na vývoji minulého období. Lidé očekávají, že míra inflace, která byla, bude i nadále, což vede k setrvačné inflaci. Nezaměstnanost se tedy vrátí na svou přirozenou úroveň a inflace zůstane stabilní, ale na vyšší úrovni. Na základě této skutečnosti vidíme na grafu, že dlouhodobá Phillipsova křivka LPC má vertikální podobu, takže pokud vláda bude pokračovat ve fiskální expanzi, v dlouhém období se bude měnit pouze inflace a nezaměstnanost zůstane na své přirozené míře.

3.9. Dopady nezaměstnanosti

Nezaměstnanost tvoří velký problém v ekonomice, je neefektivní - snižuje produktivitu práce, rozšiřuje počet sociálně slabých občanů a tím prohlubuje chudobu. (MARUŠKA, 2012) Pro stát znamená ztrátu produkce a vyšší finanční zátěž. Pro obyvatele má nezaměstnanost mnohdy veliký dopad na psychiku jedince případně i na celou rodinu nezaměstnaného.

3.9.1. Hospodářský dopad

Mezi největší hospodářské dopady nezaměstnanosti patří ztráta produkce. Stát vlastně přichází o produkci (výrobky, zboží, služby atd.) každého nezaměstnaného, přichází o to, co by mohl vyprodukovat, kdyby pracoval. (LIŠKA V. a kol., 2002) Tato produkce mizí a způsobuje tím snížení HDP daného státu.

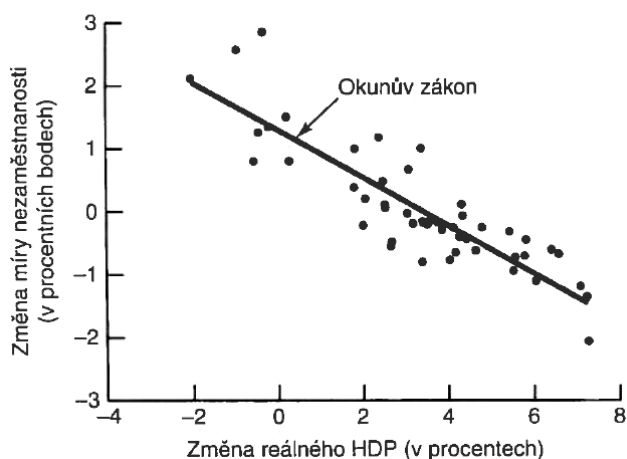
Hrubý domácí produkt je ukazatelem výkonnosti národního hospodářství jako celku. Představuje objem finální produkce vyrobené v ekonomice za určité období (zpravidla jeden rok). Hrubý znamená, že do objemu produkce řadíme i odpisy a domácí, že jsou započítávány statky a služby vyprodukované na území daného státu. HDP je vypočítáván výdajovou, důchodovou či produkční metodou. (VLČEK, 1992) Podle toho, jaké ceny jsou použity pro tyto výpočty, rozlišujeme nominální HDP (v tržních, neboli běžných cenách) a reálný HDP (ve stálých cenách). Stálá cena představuje cenu ve stanoveném roce, který si daná ekonomika určí jako výchozí. Reálný HDP tedy ukazuje skutečný výkon ekonomiky v daném období, jelikož není přihlíženo ke změnám cen. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014)

Pokud je tedy míra nezaměstnanosti vyšší než její přirozená míra, vzniká odchýlení HDP od jeho potenciální výše. O kolik se produkce neboli HDP odchýlí od potenciálního HDP, udává tzv. *Okunův zákon*.

Okunův zákon

Okunův zákon uvádí, že pokud se zvýší nezaměstnanost o jedno procento od své potenciální výše, klesne produkt (HDP) o 2 – 3% pod svou potenciální úroveň. Jednodušeji řečeno, Okunův zákon je vztah mezi nezaměstnaností a hrubým domácím produktem. A. M. Okun jeho platnost odvodil z reálných údajů vztažených k USA.

Obrázek 10 Okunův zákon

Zdroj: (SAMUELSON P., NORDHAUS W., 2007)

Graf znázorňuje vývoj HDP a nezaměstnanosti v USA během let 1955 – 2002. Okun z dat dokázal odvodit, že v roce 1999 by v USA měla poklesnout nezaměstnanost na zhruba 4 % a skutečně v USA byla míra nezaměstnanosti v daném roce 4,2 %. Z Okunova zákona vyplývá, že pokud skutečné HDP a potenciální HDP roste stejným tempem, nezaměstnanost se nemění. Okunův zákon je jakési propojení mezi trhem práce a trhem zboží a služeb. (SAMUELSON P., NORDHAUS W., 2007)

Pokles produktu není jediným hospodářským dopadem nezaměstnanosti. Pokles produktu následně vyvolá další reakce. Pokud jsou v ekonomice nezaměstnaní, neodvádí daně ze mzdy. Firmám se z důvodu nižší produkce snižují zisky a z nich také státu odvádí nižší daně. (BROŽOVÁ, 2003)

Dalším dopadem nezaměstnanosti je dopad na člověka. Pokud člověk delší dobu nepracuje, tak nezískává zkušenosti a ztrácí znalosti, což vede ke ztrátě kvalifikace. (BROŽOVÁ, 2003) Tento fakt je možné řadit i mezi dopady sociální.

3.9.2. Sociální dopady

Sociální dopady lze členit na dopady týkající se jedince a dopady na společnost jako celek. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014) Jelikož práce není jen zdroj obživy, ale přináší člověku i pocit seberealizace a důležitosti, je často ztráta zaměstnání spojena s velkým psychickým zatížením. Nezaměstnaní jedinci pocítují nepohodu spojenou s nižší sebeúctou a sebedůvěrou. (BUCHTOVÁ D., 2013) Negativní vliv má

nezaměstnanost i na rodinu nezaměstnaného. V rodině dochází k přerozdělení povinností, například pokud přijde otec o práci, je hlavním zdrojem příjmů v rodině matka, a tím může u rodin s dětmi dojít i ke ztrátě autority. Jednoznačně řečeno ztráta práce je pro mnohé jedince zraňující zkušeností. (BUCHTOVÁ D., 2013)

Výsledkem dopadu nezaměstnanosti na společnost může být v případě dlouhodobé nezaměstnanosti zvýšená kriminalita, drogové závislosti, snížení životní úrovně apod.

Vysoká míra nezaměstnanosti může být také důvodem častých státních nepokojů. Nejvyšší míru nezaměstnanosti má v současné době v Evropě Řecko. V prvním čtvrtletí roku 2015 zde dosáhla nezaměstnanost necelých 26 % (2015) a můžeme zde být svědkem značných nepokojů týkajících se tzv. „záchranného programu“.

Z výše uvedeného vyplývá, že nezaměstnanost je politicky i sociálně velmi negativní jev a je úkolem státu napomoci k jejímu snížení.

3.10. Přínosy nezaměstnanosti

Je těžké uvěřit po výčtech všech negativních dopadů, že nezaměstnanost má i svůj přínos. Některé typy nezaměstnanosti jsou pro člověka a ekonomiku pozitivní. Pokud by neexistovala nezaměstnanost, musel by každý po ukončení vzdělání nastoupit na první volnou pracovní pozici. Člověk by musel vykonávat práci, která ho nebaví a nehodí se k němu. Za takových okolností by nikdo asi nebyl ve své práci spokojen a to by se odrazilo zřejmě i na kvalitě vykonávané práce. Ve skutečnosti to takto naštěstí nefunguje a lidé nepřijmou obvykle první volné místo, ale svou volbu si pečlivě rozmýšlí a jsou po určitou dobu dobrovolně nezaměstnaní. Také firmy mají výhodu, že si mohou vybírat z většího počtu uchazečů.

Další přínos nezaměstnanosti se vyskytuje ve chvíli, kdy se zavádí nová technologie. Nové technologie potřebují přizpůsobení i pracovní síly.

Tyto uvedené přínosy nezaměstnanosti znamenají lepší využití lidských zdrojů a tím zefektivňují fungování celé ekonomiky. (LIŠKA V. a kol., 2002)

3.11. Politika zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti je součástí hospodářské politiky státu a usiluje o dosažení rovnováhy na trhu práce. V případě, že má nezaměstnanost negativní dopady na chod ekonomiky, je vhodné snažit se tyto dopady snížit pomocí různých opatření. Na politice

zaměstnanosti se podílí především stát, ale také zaměstnavatelé, zaměstnanci a odbory. (BUCHTOVÁ D., 2013) Snižování dopadů nezaměstnanosti je možné pomocí *pasivních* či *aktivních nástrojů*.

3.11.1. Pasivní politika zaměstnanosti

Do pasivní politiky řadíme taková opatření, která se snaží zmírnit nevýhodné podmínky pro současně nezaměstnané, například pomocí vyplácení dávek v nezaměstnanosti. Dále sem řadíme možnost odchodu do předčasného důchodu. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014)

3.11.2. Aktivní politika zaměstnanosti

Cílem aktivní politiky zaměstnanosti je zajištění maximálně možné úrovně zaměstnanosti. (WAWROSZ P., HEISLER H., MACH P., 2012) Nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti je činnost úřadů práce a pracovních agentur, které zprostředkovávají různé rekvalifikační kurzy, výcviky, školení aj. Stát také v rámci aktivní politiky vytváří programy pro mladé nezaměstnané, absolventy či pro osoby s různými handicap. V neposlední řadě mezi aktivní nástroje politiky zaměstnanosti patří tvorba nových pracovních míst pomocí vytváření nových míst ve stávajících firmách či podpora začínajících podnikatelů. Aktivní politika zaměstnanosti se z velké části zaměřuje především na umístování tzv. rizikových skupin na trhu práce.

Rizikové skupiny trhu práce

Dle členění MPSV se do rizikových skupin řadí tito nezaměstnaní:

1. Absolventi škol a mladiství

Do této skupiny občanů řadíme mladé lidi ve věku do 25 let a absolventy vysokých škol do dvou let po úspěšném ukončení studia, nejdéle však do 30 let věku. Rizikovou skupinou je nazýváme především z důvodu nedostatečné praxe, která je při hledání zaměstnání omezujícím faktorem.

2. Uchazeči o zaměstnání nad 50 let věku

Pro tuto kategorii nezaměstnaných je velmi obtížné se na trh práce vrátit z důvodu často problematické kvalifikaci a schopnosti adaptovat se na současné požadavky trhu. Často se tito uchazeči o zaměstnání bohužel setkávají z diskriminací ze strany zaměstnavatelů právě kvůli věku.

3. *Fyzické osoby pečující o dítě do 15 let věku*

Jedná se převážně o ženy po mateřské dovolené. Pro zaměstnavatele je pečování o nezletilé dítě často znamením, že může docházet k nepřítomnosti zaměstnance z důvodu péče o dítě v nemoci, popřípadě zvýšené návštěvnosti lékařů.

4. *Dlouhodobě evidovaní uchazeči na ÚP*

Za dlouhodobě nezaměstnané jsou považovány osoby v evidenci úřadů práce déle než 12 měsíců. Pro tyto osoby je návrat do zaměstnání velmi obtížný jednak z důvodu ztráty pracovních návyků a také proto, že zaměstnavatelé na tyto osoby často pohlížejí s obavou ohledně jejich pracovní morálky.

5. *Osoby společensky nepřizpůsobené*

Do této skupiny řadíme převážně osoby propuštěné z vězení, osoby, proti kterým je vedeno trestní stíhání, žijící nedůstojným způsobem života a drogově závislé. (Integrovaný portál MPSV, 2015, online)

Na problematiku politiky zaměstnanosti je možné také nahlížet z pohledu podpory různých stran trhu. Stát totiž může ovlivňovat jak nabídku, tak poptávku.

3.11.3. Ovlivňování poptávky práce

Způsobem, jak ovlivňovat poptávku po práci, je například určení věkové hranice pro odchod do důchodu, příspěvky na zaměstnávání handicapovaných, stanovení maximální pracovní doby a přesčasů či stanovení dalších pracovních podmínek. (BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D., 2014) Pomocí zásahů do poptávky stát dokáže regulovat cyklickou nezaměstnanost. Ekonomové mají odlišné názory v řešení cyklické nezaměstnanosti, ale shodují se, že zásahy do poptávky nedokáží ovlivnit nezaměstnanost frikční a strukturální. Pro tyto druhy nezaměstnanosti je třeba zásahů do strany nabídky. (ANDERTON A., 1995)

3.11.4. Ovlivňování nabídky práce

Jedním z vládních opatření, které by mělo pomoci ke snížení frikční nezaměstnanosti je poskytnutí většího množství a kvalitnějších informací nezaměstnaným o volných pracovních nabídkách, například prostřednictvím podpory úřadů práce. Dalším opatřením může být redukce dávek v nezaměstnanosti postupným snižováním. Toto

opatření bude vést nezaměstnané k rychlejšímu hledání práce a tím ke snížení frikční nezaměstnanosti. (ANDERTON A., 1995)

Na snižování strukturální nezaměstnanosti mají ekonomové více pohledů. Keynesiánci tvrdí, že pokud je v jednom regionu výrazně vyšší nezaměstnanost než v jiných regionech, vláda by měla investovat peníze, tak aby motivovala firmy zakládat či přesouvat výrobu do těchto oblastí. V Evropské Unii k těmto potřebám slouží tzv. regionální fondy. Stát pomocí nich láká společnosti do regionů s vysokou nezaměstnaností, investuje do rozvoje infrastruktury. V případě, že se jedná o strukturální nezaměstnanost v rámci odvětví, podporují investování peněz do zprostředkovávání různých rekvalifikačních kurzů. Klasičtí ekonomové naopak kladou důraz na volnost trhu, tvrdí, že pokud je v některém regionu vysoká nezaměstnanost, je zde levná půda a nízké náklady na pracovní sílu, což samo o sobě povede firmy k přesunutí výroby či zakládání nových do těchto oblastí. Z jejich pohledu jsou tedy investice do takovéto podpory plýtváním peněz daňových poplatníků. (ANDERTON A., 1995)

4. Vlastní práce

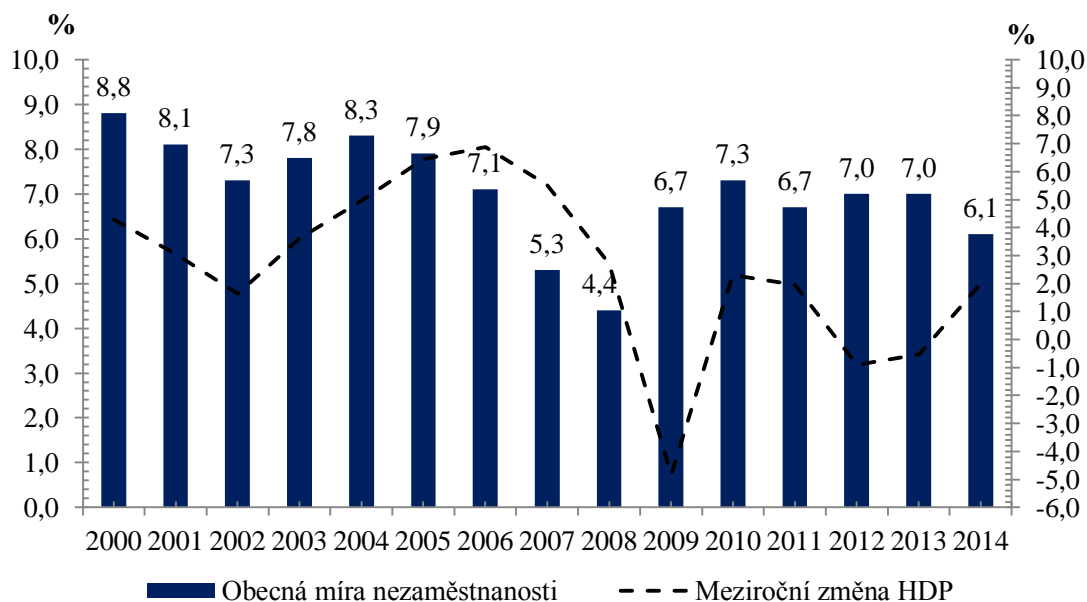
4.1. Vývoj nezaměstnanosti

Výše nezaměstnanosti je obvykle spojena s vývojem hospodářského cyklu, proto je v následujících kapitolách nezaměstnanost vztažena k vývoji HDP. Vývoj nezaměstnanosti nám tedy rovněž udává informaci o stavu ekonomické situace na daném území. Následující kapitola se zaměřuje na vývoj nezaměstnanosti v ČR a čerpá z dat Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva financí a Českého statistického úřadu.

4.1.2. Vývoj nezaměstnanosti v ČR

Nezaměstnanost je problémem tržní ekonomiky, tudíž se v České republice objevila jakožto nový sociálně-ekonomický jev v 90. letech minulého století. V předchozích letech zde fungovala centrálně řízená ekonomika a existovala zde přezaměstnanost. Na počátku ekonomické transformace došlo tedy k nárůstu nezaměstnanosti. Důvodem bylo rušení některých institucí a podniků z důvodu neprosperity. Nárůst nezaměstnanosti se týkal především kvalifikovaných pracovníků, kteří brzy našli uplatnění v rychle rostoucím sekundárním a terciálním sektoru. (BROŽOVÁ, 2003)

Graf 1 Obecná míra nezaměstnanosti v porovnání s vývojem HDP ČR (2000-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Doposud nejvyšší míra nezaměstnanosti, jak vidíme na grafu, u nás byla v roce 2000, kdy dosáhla téměř na 9 %. Na trhu práce se prohluboval nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po pracovní síle. Tento problém zasáhl jak všechny sektory národní ekonomiky, tak všechny regiony a skupiny obyvatelstva. Na straně nabídky výrazně převažoval počet uchazečů o zaměstnání v transformovaných odvětvích, kterými bylo například bankovníctví, pojišťovnictví či obchod a služby. Naopak nedostatek pracovních sil se projevil u kvalifikovaných dělnických profesí, tato práce byla a je i v současné době doplňována zahraničními pracovníky. Celková nabídka práce však převyšovala poptávku. Na straně poptávky se zvýšil počet volných pracovních míst v nově vzniklých činnostech a profesích, na které neměli pracovníci dostatečnou kvalifikaci.

Po příchodu nového tisíciletí nastala v České republice mimo jiné i změna ve vývoji nezaměstnanosti. Nezaměstnanost v roce 2001 poklesla o 0,7 procentního bodu. Tato změna byla způsobena několika faktory. V ekonomice došlo v předchozím roce k výraznému hospodářskému růstu (meziročně o 4,3 %) a jelikož nezaměstnanost reaguje na vývoj ekonomiky s určitým zpožděním, projevila se tato skutečnost v průměrné míře nezaměstnanosti až v roce 2001. Dalším faktorem byla příprava integrace ČR do Evropské unie. V této souvislosti se rozvíjela mnohá odvětví zaměřující se na export. Napomáhajícím faktorem ke snížení nezaměstnanosti byl také pokles absolventů středních škol, který byl zapříčiněn prodloužením povinné školní docházky o 1 rok. (Česká národní banka, 2015, online)

Z grafu můžeme vidět, že klesající tendence v míře nezaměstnanosti přetrvávala až do roku 2002. Pokles nezaměstnanosti přinesl hospodářský růst, který překonal očekávání. Rostl počet volných pracovních míst především v souvislosti s růstem průmyslové výroby (výroba motorových vozidel a elektronických přístrojů). Zaměstnanost se i nadále přesouvala do terciálního sektoru.

V dalších letech došlo k mírnému nárůstu – do roku 2004 o jeden procentní bod. Trh práce byl v těchto letech ovlivněn pomalým ekonomickým růstem a stále velkým nesouladem mezi nabídkou a poptávkou. Nejzásadnějším problémem trhu práce byl stále se zvětšující podíl dlouhodobě nezaměstnaných, který se na konci roku 2003 dostal na hodnotu 41 %, v některých okresech bylo dlouhodobě nezaměstnaných i více než 50 %.

Z grafu je dále patrné, že v následujících letech se obecná míra nezaměstnanosti v ČR vyvíjela pozitivně a v roce 2008 byla necelých 4,5 %.

Nezaměstnanost, jak ji vidíme na grafu, je úzce spjata s vývojem HDP, na který s určitým zpožděním reaguje. Proto nebylo žádným překvapením, když se ekonomika České republiky v roce 2007 dostala na vrchol hospodářského cyklu a její růst se začal zpomalovat, že se tato skutečnost se zpožděním odrazila i ve vývoji nezaměstnanosti. Nezaměstnanost se začala v následujících letech (2009 – 2010) zvyšovat. Nárůst v nezaměstnanosti byl, ale vyšší než se očekávalo. Příčinou tohoto nárůstu byla celosvětová ekonomická krize, která postihla i českou ekonomiku. Na trhu výrazně ubylo množství volných pracovních míst a v únoru roku 2010 se míra registrované nezaměstnanosti dostala na svůj dlouhodobý vrchol 9,9 %. V České republice tak bylo bez práce 583 135 lidí.

V dalších letech se česká ekonomika začala pomalu z krize zotavovat, a jak můžeme vidět na grafu, nezaměstnanost se pohybovala okolo hodnoty 7 %, výkyvy v ekonomickém vývoji představované meziročním poklesem HDP v letech 2012 a 2013 se v nezaměstnanosti v celoročním srovnání odrazily jen nepatrně.

V roce 2014 se česká ekonomika již definitivně podle všech známých statistik dostala z krize a zlepšující se situace hospodářského cyklu korespondovala s vývojem v nezaměstnanosti. V roce 2014 poklesla nezaměstnanost na 6,1 %.

Rok 2015 je z hlediska nezaměstnanosti na dobré úrovni, očekává se míra nezaměstnanosti 5,2 %, tedy pokles o téměř 1 procentní bod. Míra nezaměstnanosti odpovídá pozici ekonomiky v hospodářském cyklu. V letošním roce se zvýšila celková zaměstnanost a obzvláště patrný je přeliv z podnikatelské kategorie mezi zaměstnance. Tento přeliv je pravděpodobně zapříčiněn nárůstem mezd. Z důvodu poměrně vysoké míry fluktuaace se předpokládá, že zaměstnavatelé v následujícím období upřednostní právě navýšení mezd před vytvářením nových pracovních míst. Ve 2. čtvrtletí 2015 činila průměrná míra nezaměstnanosti za všechny členské státy Evropské unie 9,6 %. Česká republika se v tomto období zařadila na druhé místo hned za Německo. Obecná míra nezaměstnanosti u nás činila ve 2. čtvrtletí 2015 5,0 %, což je o 4,6 p. b. méně než je průměr EU. V sousedním Německu, které se vyznačuje dlouhodobě relativně nízkou nezaměstnaností byla obecná míra 4,8 %, tedy jen o 0,2 p. b. méně než u nás.

Prognóza dalšího vývoje nezaměstnanosti v České republice

Ministerstvo financí i Ministerstvo práce a sociálních věcí ve své predikci předpokládají i do dalších let pozitivní vývoj nezaměstnanosti. Pro rok 2016 se očekává také mírné snížení nezaměstnanosti, ale tempo poklesu se bude zpomalovat.

4.2. Středočeský kraj

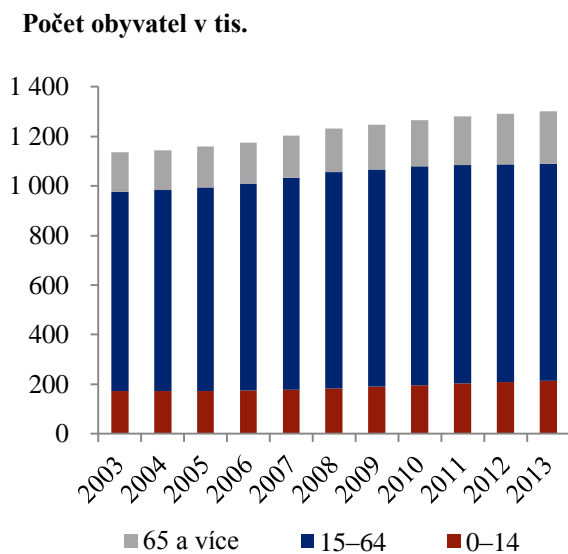
Středočeský kraj se rozkládá na středů Čech, zcela obklopuje hlavní město Prahu. Se svou rozlohou přes 11 tis. km² a počtem zhruba 1,3 milionu obyvatel je největším a současně nejlidnatějším krajem v České republice. Území kraje se dělí na 12 okresů Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Praha-západ, Příbram a Rakovník, největším z nich je okres Příbram, který zaujímá 15 % z rozlohy kraje. Naopak nejmenším okresem je Praha-západ (5 % rozlohy kraje). Středočeský kraj jako jediný nemá své sídlo na vlastním území. Sídlo Středočeského kraje spolu s dalšími ústředními orgány a úřady se nachází v Praze. Kraj je v mnoha ohledech bezprostřední blízkostí hlavního města výrazně ovlivněn. Přes území kraje vedou do hlavního města nejdůležitější železniční a silniční cesty. Středočeský kraj má po Praze nejhustší, ale také nejpřetíženejší dopravní síť v republice. Na území Středočeského kraje se také nachází množství významných historických památek a několik chráněných krajinných oblastí. Mezi ty nejproslulejší můžeme zařadit například hrady Karlštejn a Točnick. Nejvýznamnější zámky ve Středočeském kraji jsou Konopiště, Lány či zámek Nelahozeves. Znamé přírodní oblasti kraje jsou CHKO Kokořínsko neboli Máchův kraj, CHKO a biosférická rezervace UNESCO Křivoklátsko, Český kras, Český ráj a Blaník. (Středočeský kraj, 2015, online)

4.2.1. Demografie

Ke konci září 2015 žilo ve Středočeském kraji 1 323 355 obyvatel. Počet obyvatel se ve Středočeském kraji za posledních deset let, jak vyplývá z údajů statistického úřadu, zvýšil o více než dvě stě tisíc obyvatel a tento počet stále mírně narůstá. Meziroční přírůstek obyvatel je z převážné části zapříčiněn velkým počtem přistěhování (viz graf č. 3)

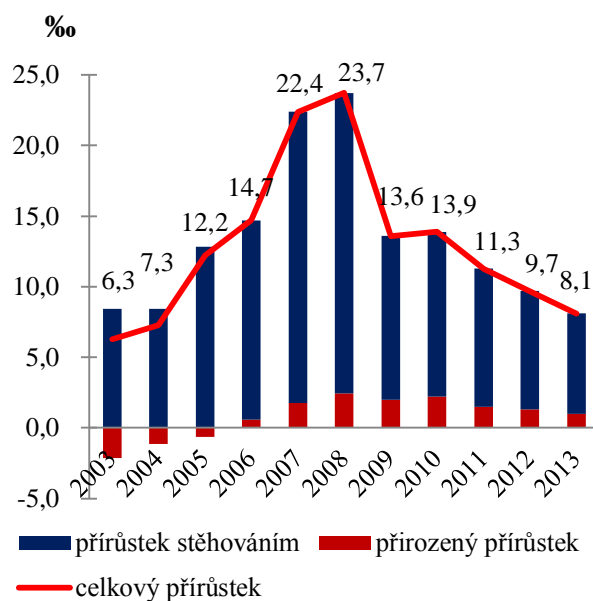
Přirozený přírůstek byl v kraji až do roku 2006 záporný. Změna v přirozeném přírůstu souvisí s vyšším počtem přistěhovalých obyvatel, kteří se zde rozhodli založit rodiny. Trend ve stěhování do menších měst v blízkosti Prahy byl nejvíce patrný v letech 2007 a 2008. V následujících letech se tempo přirozeného a celkového přírůstku počtu obyvatel ve Středočeském kraji zpomalilo. Stále se však pohybuje nad průměrem České republiky.

Graf 3 Vývoj počtu obyvatel ve SČK dle věkové struktury (2003-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Graf 2 Meziroční přírůstky počtu obyvatel ve SČK (2003-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z ČSÚ

Velikost populace ve věku 15–64 let se ve Středočeském kraji z dlouhodobého hlediska pohybuje stále na stejné úrovni (viz graf č. 2), na rozdíl od celé České republiky, kde dlouhodobě klesá. Konkrétně největší počet obyvatel ve Středočeském kraji spadající do této věkové skupiny byl k 31. 12. 2010 a činil 881 823 obyvatel. Avšak od roku 2010 je také patrný mírný úbytek. Ekonomickým dopadem této situace může být ovlivnění trhu práce, a to snížením nabídky.

Naopak počet obyvatel starších 64 let stále roste. Podíl seniorů v populaci tak kvůli demografické struktuře a pokračujícímu prodlužování střední délky života výrazně přibývá. Počet starobních důchodců se ale zvyšuje pomaleji, než by odpovídalo demografickému vývoji. Tento fakt potvrzuje počet ekonomicky aktivního obyvatelstva, který se ve Středočeském kraji, sice nepatrně, ale stále mírně zvyšuje. K 31. 12. 2013 byl podíl ekonomicky aktivních obyvatel v kraji 50,8 %, což odpovídalo 660 tis. lidí. Analogicky 49,2 % obyvatel spadalo do skupiny ekonomicky neaktivní, z nichž největší část zaujímalí důchodci.

4.2.2. Ekonomika

Ekonomická charakteristika kraje je významně ovlivněna jeho polohou. Kraj je úzce spojen s hlavním městem, což s sebou nese řadu výhod, ale i nevýhod. Praha je pro Středočeský kraj výrazným zdrojem pracovních míst, což pozitivně ovlivňuje

zaměstnanost v kraji. Naopak absence krajského města na vlastním území, brání ve větším rozvoji kraje. Kraj svým způsobem tvoří periférii hlavního města.

Pro Středočeský kraj je charakteristická rozvinutá zemědělská i průmyslová výroba. Hlavními průmyslovými odvětvími v kraji jsou strojírenství, chemie a potravinářství. Dříve tradiční obory, jako jsou těžba uhlí, ocelářství a kožedělný průmysl, jsou dnes spíše na ústupu. Zemědělská výroba je zde pozitivně ovlivněna přírodními podmínkami v severovýchodní části kraje. Z tohoto důvodu kraj vyniká především rostlinnou výrobou, pěstováním pšenice, ječmene, cukrovky, v příměstských částech pěstováním ovoce, zeleniny a květin. V porovnání struktury zaměstnanosti v rámci odvětví národní ekonomiky s ČR je v kraji nadprůměrně zastoupena průmyslová výroba a zemědělství, naopak podíl stavebnictví a služeb na celkové zaměstnanosti je nižší, oblast služeb však vykazuje v posledních letech růst. (Český statistický úřad, 2015, online)

K tvorbě hrubého domácího produktu ČR se kraj podílí hned po Praze největší mírou, v roce 2014 tvořil podíl z celkového HDP 11 %. Rovněž ve srovnání HDP na 1 obyvatele patří kraj k nejvyšším v republice. V roce 2014 dosáhl HDP na obyvatele 345 225 Kč, což jej zařadilo na třetí místo. Vyšší hodnoty dosáhla jen Praha a Plzeňský kraj. Průměrná měsíční hrubá mzda se pohybuje v kraji na podobné úrovni, jako představuje celostátní průměr. Za první tři čtvrtletí roku 2015 činila průměrná hrubá měsíční mzda ve Středočeském kraji 25 987 Kč.

Ve Středočeském kraji bylo k 31. 12. 2014 registrováno dle údajů ČSÚ celkem 319 758 ekonomických subjektů. Během roku 2014 přibylo v evidenci registru ekonomických subjektů (RES) celkem 5 070 subjektů, což znamená nárůst o 1,6 %. Počet ekonomických jednotek tvořil 11,69 % z celkového počtu v ČR a je po Praze druhým nejvyšším. Nejvíce ekonomických subjektů na území kraje zaznamenal okres Praha-východ (45 384) a Praha-západ (39 766). Naopak nejméně, pouhých 12 005 ekonomických subjektů, se nachází v okrese Rakovník.

Srovnání podle velikosti podniků bylo možné pouze u poloviny registrovaných subjektů, zbylá část počet zaměstnanců v databázi neuvedla. Největší podíl ekonomických subjektů se řadí do kategorie bez zaměstnanců, ve Středočeském kraji celkem to je zhruba čtvrtina (115 742). Dále nejvíce zastoupenou skupinou byly malé podniky (1–49 zaměstnanců), v této kategorii bylo celkem 26 576 jednotek. Ve skupině středních podniků (50–249 zaměstnanců) bylo zaznamenáno ve Středočeském kraji k 31. 12. 2014 celkem

1 002 jednotek. Podniků nad 250 zaměstnanců v kraji bylo evidováno 186. Z tohoto počtu 3 podniky měly více než 5 000 zaměstnanců. Největším zaměstnavatelem byl podnik ŠKODA AUTO a.s. s počtem zaměstnanců vyšším než 10 tisíc. Mezi podniky s největším počtem zaměstnanců sídlících ve Středočeském kraji dále patří:

Sellier & Bellot a.s. - výroba zbraní a střeliva (okres Benešov)

TIPSPORT a.s. - činnosti heren, kasin a sázkových kanceláří (okres Beroun)

GZ Media, a.s. - rozmnožování nahraných nosičů (okres Beroun)

KOSTAL CR, spol. s r.o. - výroba elektrických a elektronických zařízení pro motorová vozidla (okres Beroun)

LEGO Production s.r.o. - výroba her a hraček (okres Kladno)

Toyota Peugeot Citroën Automobile Czech, s.r.o. - výroba motorových vozidel (okres Kolín)

Philip Morris ČR a.s. - výroba tabákových výrobků (okres Kutná Hora)

MAHLE Behr Mníchovo Hradiště s.r.o. - výroba dílů a příslušenství pro motorová vozidla (okres Mladá Boleslav)

TRW-Carr s.r.o. - výroba ostatních dílů a příslušenství pro motorová vozidla (okres Mladá Boleslav)

Mountfield a.s. - maloobchod s železářským zbožím, aj. (okres Praha-východ)

BILLA, spol. s r. o. - maloobchod s převahou potravin (okres Praha-východ)

AERO Vodochody AEROSPACE a.s. - výroba letadel a jejich motorů (okres Praha-východ)

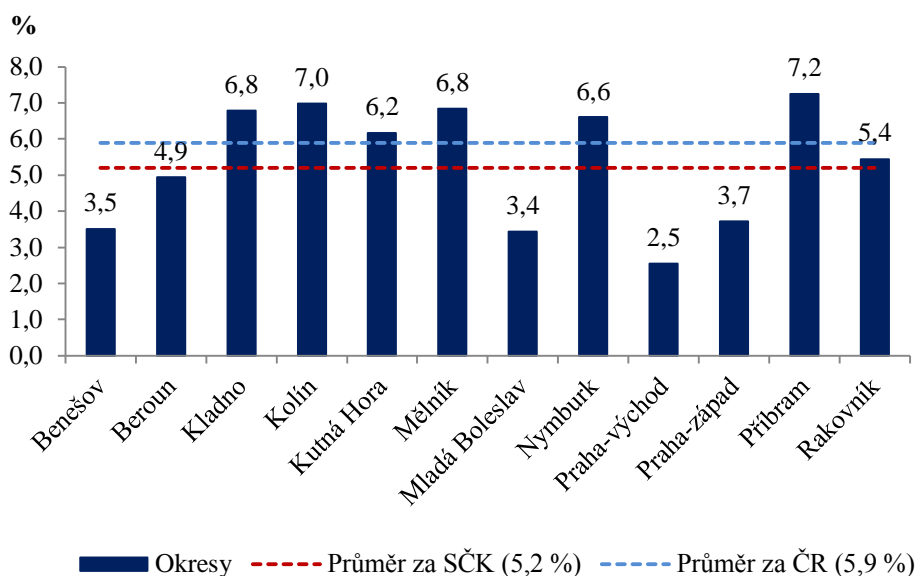
Penny Market s.r.o. - maloobchod s převahou potravin (okres Praha-východ)

Nejčastější formou podnikání ve Středočeském kraji jsou fyzických osoby. Většina fyzických osob podniká na základě živnostenského oprávnění (72,1 % z celkového počtu subjektů). Podíl živnostníků patří v mezikrajském srovnání k nejvyšším v ČR. Velký podíl soukromého podnikání vede k nízkému podílu právnických osob. Většina právnických osob, je vedena v registru jako obchodní společnost. Nejběžnější formou obchodní společnosti je společnost s ručením omezením. Na základě této formy podniká 93,6 % všech obchodních společností. (Český statistický úřad, 2015, online)

4.2.3. Současná situace na trhu práce

Současná situace na trhu práce ve Středočeském kraji odpovídá pozici české ekonomiky v hospodářském cyklu. Ke konci listopadu 2015 dosáhl podíl nezaměstnaných osob dle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ve Středočeském kraji hodnoty 5,21 %, což představovalo 45 310 osob. Hodnota ukazatele se ve srovnání se stejným obdobím minulého roku snížila o 0,91 procentního bodu a zároveň byla o 0,69 procentního bodu nižší než celostátní průměr (5,9 %). V kraji za poslední dvě desetiletí výrazně ubylo zaměstnaných v primárním (zemědělství, lesnictví, rybářství) a také sekundárním sektoru (průmysl a stavebnictví). Naopak se zde dlouhodobě zvyšuje zaměstnanost v terciálním sektoru (služby), který se zde pohybuje nad celorepublikovým průměrem.

Graf 4 Podíl nezaměstnaných osob v okresech SČK (listopad 2015)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

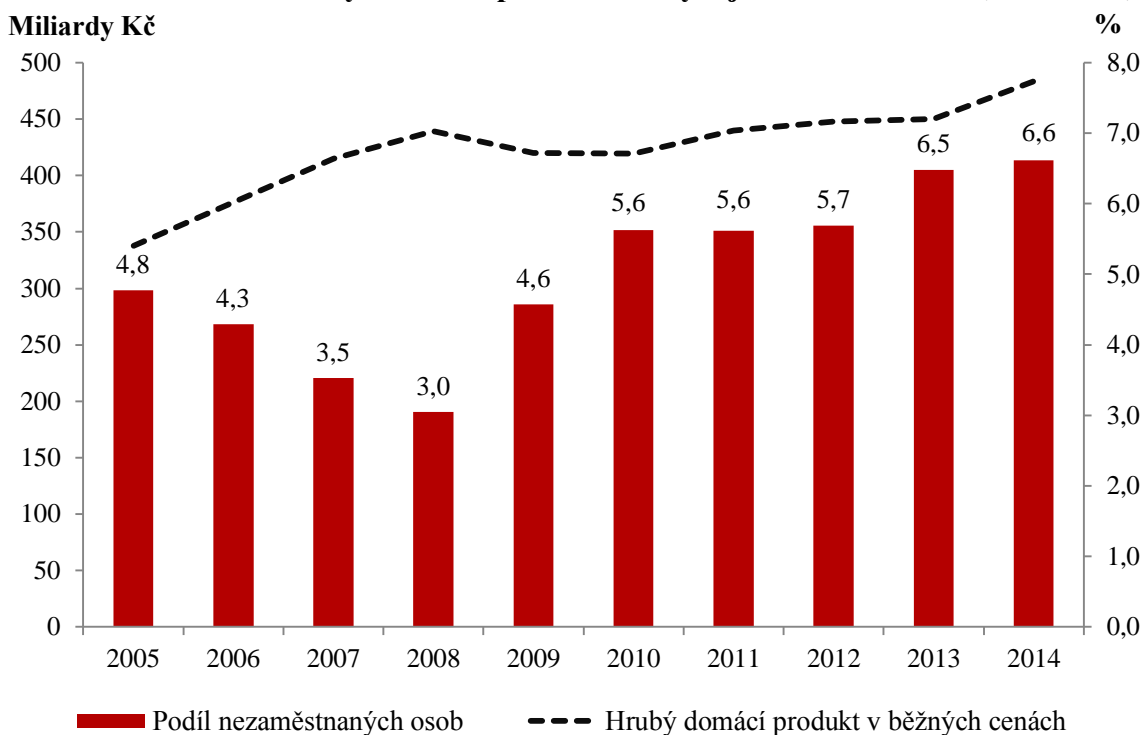
Výše zobrazený graf nám udává podíl nezaměstnaných osob v okresech kraje. Vidíme, že nejnižší nezaměstnanost ve sledovaném období, měl okras Praha-východ (2,5 %), v reálu zde bylo celkem 2 754 uchazečů o zaměstnání. Dalšími okresy s dlouhodobě nízkou nezaměstnaností jsou Mladá Boleslav (3,4 %), Benešov (3,5 %) a Praha-západ (3,7 %), což je zapříčiněno polohou těchto okresů v blízkosti Prahy. Kolem průměru kraje se pohybovaly okresy Rakovník (4,9 %) a Beroun (4,9 %). Je patrné, že čím větší vzdálenost od hlavního města, tím větší je podíl nezaměstnaných osob v okrese.

Z čehož vyplývá, že naopak mezi okresy s tradičně vyšší nezaměstnaností můžeme zařadit okresy Příbram, Kolín, Kladno, Mělník, Nymburk a Kutná Hora. Z grafu vidíme, že tyto okresy mají podíl nezaměstnaných osob vyšší, než je průměr Středočeského kraje. Nejvyšší hodnotu vykazoval ke konci listopadu okres Příbram, kde bylo nezaměstnáno 5 497 osob. Podíl nezaměstnaných osob v okrese činil 7,2 %. Mezi okresy Středočeského kraje jsou patrné velké rozdíly, což dosvědčuje porovnání okresu s nejnižší (Praha-východ) a nejvyšší hodnotou podílu nezaměstnaných osob (Příbram), který činil v tomto období 4,8 procentního bodu. Vzhledem k velikosti kraje a jeho poloze, jsou výrazné rozdíly v nezaměstnanosti předpokládáné.

4.3. Vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji

Úroveň nezaměstnanosti ve Středočeském kraji se dlouhodobě pohybuje pod celorepublikovým průměrem, což je ovlivněno především jeho strategickou polohou. Následující kapitola se zabývá vývojem nezaměstnanosti za poslední desetiletí ve sledovaném regionu a čerpá především z dat MPSV, ČSÚ a Ministerstva financí. V úvahu je brán pro lepší srovnatelnost nový ukazatel a to *Podíl nezaměstnaných osob*. V níže uvedeném grafu je zobrazen vztah mezi nezaměstnaností a vývojem HDP, který je i zde ve většině případů inverzní.

Graf 5 Podíl nezaměstnaných osob v porovnání s vývojem HDP ve SČK (2005-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV a ČSÚ

Na grafu vidíme, že v roce 2005 byl průměrný podíl nezaměstnaných osob ve Středočeském kraji 4,8 %. Podle původního ukazatele v tomto roce byla *Průměrná míra nezaměstnanosti* 6,3 %. Vlivem odlišné metodiky výpočtu nezaměstnanosti je tedy způsoben rozdíl o více než jeden procentní bod. V roce 2005 se česká ekonomika ocitla zhruba na své potenciální úrovni. Pozitivním jevem bylo postupné zrychlování meziročního růstu HDP. Ve Středočeském kraji činil HDP 337,65 mld. Kč, což byla hned po Praze mezi kraji nejvyšší hodnota. Na jeho tvorbě se největší mírou podílel průmysl,

konkrétně nejvíce osob bylo zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu. Trh práce odrážel ekonomický růst, a tudíž situace na trhu práce byla v kraji rovněž pozitivní. V mezikrajském srovnání nezaměstnanosti zaujímal kraj po Praze nejlepší pozici. Nejnižší nezaměstnanosti v rámci kraje dosáhly okresy v okolí Prahy, tedy Praha-východ a Praha-západ. V okrese Praha-západ činila nezaměstnanost pouhých 1,9 %, což je hluboko pod celorepublikovým i krajským průměrem. Tato skutečnost je způsobena především tím, že je v těchto okresech velký podíl přistěhovalých obyvatel, kteří za prací stále dojíždí do hlavního města. Nízká nezaměstnanost byla také v okrese Mladá Boleslav, kde byl podíl nezaměstnaných ve sledovaném období 3,2 %, zde je příčinou nízké nezaměstnanosti rozvinutý a prosperující strojírenský, zejména automobilový průmysl. V rámci kraje byly však patrné značné rozdíly mezi jednotlivými okresy. Vysokou nezaměstnanost vzhledem k průměru kraje měl v tomto období okres Kutná Hora (7,1 %). Rovněž vysoká nezaměstnanost byla v okresech Nymburk a Kladno. Příčinou diferencovanosti na území kraje je již zmiňovaná tradičně výrazně nízká nezaměstnanost v okresech obklopujících hlavní město. I přes tyto rozdíly by se situace na trhu práce ve Středočeském kraji v tomto roce dala považovat za stabilní, čemuž mimo jiné nasvědčuje příznivý vývoj v nadcházejících třech letech.

Následující rok se podíl nezaměstnaných meziročně snížil o 0,5 p. b. (viz graf). Bohužel méně příznivě se však vyvíjela délka nezaměstnanosti. V kategorii nezaměstnaných déle než 2 roky bylo evidováno ke konci roku 2006 více než 20 % uchazečů. V průměru nejdéle čekali uchazeči o práci v okrese Kladno (774 dní), návrat do zaměstnání bývá po takové době obtížný, což nepříspěvá ekonomické ani sociální situaci. Tento nárůst mohl být ovlivněn zvýšením životního minima a navýšením minimální mzdy. Tato opatření vedou ke zvýšení sociálních dávek, což snižuje motivaci lidí hledat a udržovat si práci.

Nicméně situace na trhu práce ve Středočeském kraji v zásadě odpovídala pozici české ekonomiky v rámci ekonomického cyklu. Z grafu vidíme, že nárůst HDP byl doprovázen snížením nezaměstnanosti, a tudíž nárůstem zaměstnanosti, který se projevoval zejména v průmyslu a v oblasti nemovitostí, pronájmu a podnikatelských činností, přírůstek se zvýraznil i ve stavebnictví. V souvislosti s dobrým stavem ekonomiky je vhodné zmínit přírůstek počtu podnikatelů, který činil na území kraje za rok 2007 celkem 11 093 podnikatelů, z něhož 64 % tvořily fyzické osoby. Na trhu práce bylo však možné

pozorovat výrazné strukturální problémy. Mezi ty nejzásadnější je možné zařadit problém s umístováním rizikových skupin, jako jsou například osoby s nižším vzděláním, kterých úřady práce evidovaly nejvíce. Téměř 40 % tvořili vyučení uchazeči a 30 % jedinci jen se základním vzděláním. Další rizikovou skupinu tvoří starší uchazeči (nad 50 let), kterých bylo k 31. 12. 2007 evidováno 8 899 a tvořili tak třetinu všech nezaměstnaných. Dalším problémem byl nárůst ekonomicky neaktivních obyvatel meziročně o 0,2 procentního bodu, pozitivem této skutečnosti je, že stále větší část této skupiny tvoří studenti.

Nezaměstnanost v kraji meziročně klesala až do roku 2008. Pokles nezaměstnanosti se v první polovině roku 2008 postupně zpomaloval. Nezaměstnanost dosáhla svého minima v květnu tohoto roku, kdy podíl nezaměstnaných osob v kraji činil 2,75 %. Od té doby dopadem celosvětové finanční krize počet registrovaných nezaměstnaných začal postupně narůstat. V následujících letech se tedy na trhu práce mimo strukturálních problémů vyskytly i problémy cyklické. Situace na trhu práce nebyla příznivá především z hlediska volných pracovních míst. Jejich počet prudce poklesl, konkrétně ve Středočeském kraji pokles činil za rok 2008 42 %. Tento prudký pokles byl podpořen omezováním provozu v řadě podniků. Zaměstnavatelé začali propouštět převážně ty pracovníky, kteří pro ně nebyli tolik potřební a jejich propuštění pro ně z hlediska odstupného či benefitů bylo levnější, což byly pracovníci ve zkušební době, cizinci či důchodci. Podniky byly rovněž nuceny ve snaze udržet si své klíčové zaměstnance zkracovat dočasně pracovní úvazky či mzdy. Koncem roku 2008 tak bylo podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ve Středočeském kraji registrováno na úřadech práce téměř 96 % dosažitelných uchazečů, tedy těch, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce volného pracovního místa. Přesto podíl nezaměstnaných osob za tento rok byl stále ještě těsně pod úrovní roku 2007.

Trh práce nejen ve Středočeském kraji byl v dalších letech hluboce zasažen nepříznivou ekonomickou situací. HDP ve Středočeském kraji poklesl mezi roky 2008 a 2009 o 4,4 procentního bodu, což se projevilo prudkým nárůstem nezaměstnaných. Ve srovnání s koncem roku 2008 došlo k celkovému nárůstu nezaměstnanosti o 1,6 procentního bodu. I přesto podíl nezaměstnaných osob ve Středočeském kraji patřil po Praze k nejnižším v rámci krajů ČR. Ekonomické problémy způsobily ukončení činnosti mnoha podniků. Během roku 2009 se celkový počet ekonomických subjektů ve Středočeském kraji sice mírně zvýšil, což bylo na základě údajů z registru ekonomických

subjektů způsobeno především přírůstkem drobných živnostníků bez zaměstnanců, ale v ostatních kategoriích byl patrný značný pokles. Největší procentní pokles zaznamenaly podniky nad 250 zaměstnanců, kterých ubylo v roce 2009 z RES přes 7 %. Výrazný úbytek zaznamenaly také malé podniky, těch ve Středočeském kraji zaniklo celkem 692, přičemž nejvíce jich bylo z okresu Mělník. Pokles v počtu ekonomických jednotek se nevyhnul ani středním podnikům, jejich počet se meziročně snížil o téměř 4 %. V této kategorii byl největší úbytek na Kladensku.

Výkonnost ekonomiky ve Středočeském kraji začala růst ve druhé polovině roku 2010, růst ekonomiky ovlivnila především rostoucí výkonnost průmyslových odvětví a služeb. Vzhledem k tomu, že trh práce reaguje na vývoj ekonomiky s určitým zpožděním, nezaměstnanost byla ke konci roku o 1 p. b. vyšší než v roce přechozím. Tempo nárůstu se však začalo snižovat. Začal se snižovat i počet nově hlášených uchazečů o zaměstnání. Nejvíce nově hlášených bylo v kraji zaznamenáno v průběhu prosince, konkrétně 9 435 osob. Tento vysoký počet nově hlášených uchazečů na konci roku byl ovlivněn změnou legislativy, která od ledna 2011 zpřísnila nárok na přidělení podpory. Nově nezaměstnaní, kteří ukončili zaměstnání bez vážného důvodu sami nebo dohodou, pobírali pouze 45 % výpočtového základu. Kromě toho se dávka začala poskytovat až po uplynutí doby, která odpovídá výši odstupného nebo odchodného, což přimělo zaměstnance, kteří uvažovali o odchodu, o ukončení pracovního poměru ještě před koncem roku 2010.

Příznivější vývoj ekonomiky se v nezaměstnanosti odrazil až v květnu 2011, kdy současně díky sezonním pracím nezaměstnanost začala klesat. Ekonomika se zdála být v oživení, konec roku však postihla tzv. mělká recese, která se projevila mezičtvrtletním poklesem produktu a konečný stav podílu nezaměstnaných osob v roce 2011 tak stagnoval na úrovni předchozího roku. Recese přetrvávala až do konce roku 2013. V dalších letech nezaměstnanost ve Středočeském kraji odrážela nestabilní hospodářskou situaci.

V průběhu roku 2012 byly v kraji ve vývoji nezaměstnanosti charakteristické značné výkyvy. Nejvyšší hodnoty dosáhla nezaměstnanost v měsíci únoru, kdy činila 6,0 % a nejhůře na tom v rámci okresů kraje byla Příbram, kde v tomto měsíci činila nezaměstnanost 9,2 %. Příbram se s problémem nezaměstnanosti potýkala dlouhodobě, největším problémem zde byl a i v současné době je, nedostatek soukromých podnikatelů, kterým nepříznivé hospodářské podmínky nepřispěly a projevovaly se zde jejich dalším poklesem.

Nezaměstnanost vykazovala růstovou tendenci i na počátku roku 2013, na lednovém nárůstu se také odrazila prezidentská amnestie, která vedla k následné registraci propuštěných vězňů na úřadech práce. Nárůst nezaměstnanosti byl dán kombinací zvyšujícího se počtu nově registrovaných i snižujícího se počtu umístěných osob. (Ministerstvo financí České republiky, 2015, online) Registrovaných uchazečů na úřadech práce bylo v kraji k poslednímu dni roku 2013 celkem 61 681, což bylo nejvíce za celé sledované období. Zaměstnanost v kraji se i po šesti po sobě jdoucích čtvrtletí recese nadále zvyšovala. Míra zaměstnanosti zde činila 57,6 %, což byla mezi kraji po Praze druhá nejvyšší hodnota. Zvyšování zaměstnanosti bylo dáno především nárůstem v terciéru, nicméně mezi roky 2012 a 2013 se mírně zvýšil i podíl zaměstnaných v primárním sektoru. Kraj je totiž předním zemědělským regionem a u řady zemědělských komodit je největším producentem v České republice. K nárůstu zaměstnanců došlo také nejspíše díky příležitostným pracím. Trh práce byl v recesi značně flexibilní a vzhledem k délce trvání a hloubce recese nebyla situace nijak dramatická.

V roce 2014 situace na trhu práce korespondovala se zlepšující se situací české ekonomiky. Na začátku roku se však v nezaměstnanosti ještě projevil nepříznivý vývoj minulých let, a tak nezaměstnanost v prvních dvou měsících roku 2014 vystoupala ve Středočeském kraji na průměrnou hodnotu 7,3 %. Od té doby je však vývoj pozitivní a jen na drobné měsíční výkyvy se nezaměstnanost v kraji snižuje. K 31. 12. 2015 byl podíl nezaměstnaných v kraji 5,41 % a dá se tedy předpokládat, že průměrná hodnota za tento rok se bude pohybovat okolo hodnoty 5,6 % tedy o 1 p. b. méně než v roce předchozím. V kraji v tomto roce ubylo celkem 10 tis. registrovaných uchazečů a přibylo přes 5 tis. volných pracovních míst. Počet volných pracovních míst na úřadech práce se však v současné době nedá považovat za jednoznačný ukazatel poptávky po práci, spousta podniků využívá k hledání zaměstnanců různé způsoby například personální agentury, či využívá kontaktů od vlastních zaměstnanců. V současnosti nastává spíše opačný problém a to najít ty správné zaměstnance. V řadě podniků je poměrně vysoká fluktuace zaměstnanců, proto zaměstnavatelé do budoucna upřednostní navyšování mezd před vytvářením nových pracovních míst, aby si udrželi kvalitní zaměstnance, což by mělo vést ke zpomalení tempa snižování nezaměstnanosti.

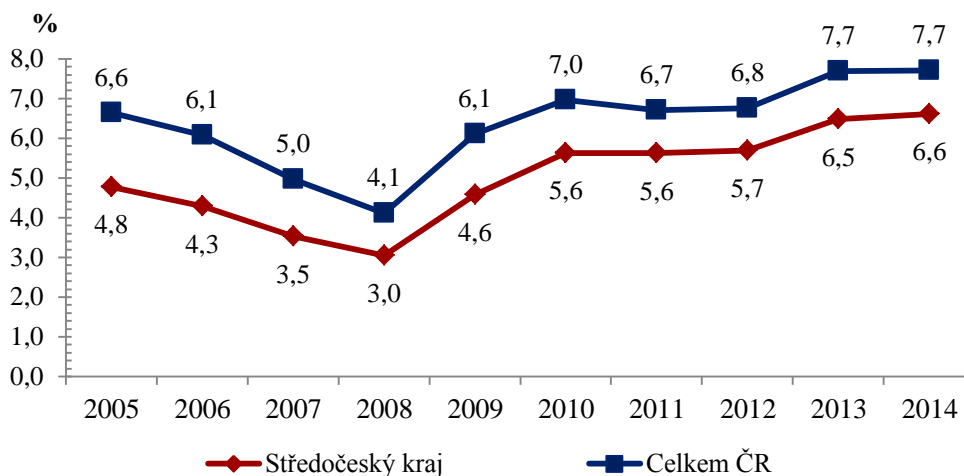
Prognóza dalšího vývoje nezaměstnanosti ve Středočeském kraji

Vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji a celé České republice by i v následujících letech měl být pozitivní a odpovídat vývoji ekonomiky. Ekonomika by dle predikce Ministerstva financí v roce 2016 měla pokračovat v růstu. Přičemž vzhledem k tomu, že mnoho z příčin současného vysokého růstu české ekonomiky lze pokládat za jednorázové (pouze pro rok 2015), např. čerpání prostředků z fondů EU z programového období 2007–2013, které bylo možné využít pouze do konce roku 2015 a dále pozitivní světový propad cen ropy. Tyto faktory by v roce 2016 měly odeznít a ekonomický růst by tak měl odrážet normální podmínky a možnosti české ekonomiky. Na trhu práce by se měla zvyšovat zaměstnanost a současně se předpokládá další nárůst volných pracovních míst. Tato kombinace přispívá k větší neochotě zaměstnanců migrovat či déle dojíždět do zaměstnání. Z tohoto důvodu v současnosti vláda zvažuje návrh týkající se státní podpory za dojíždění do zaměstnání mimo své bydliště, což by ve Středočeském kraji mohlo výrazně pomoci okresům Příbram, Kolín, Kladno, či Mělník, kde je nezaměstnanost v rámci kraje vyšší a také vyšší neochota dojíždění.

4.4. Porovnání s ČR

Jak vyplývá z předchozích dvou kapitol, vývoj nezaměstnanosti ve středních Čechách je velice podobný vývoji nezaměstnanosti v celé České republice. Tato část práce se tedy více zaměřuje na porovnání nezaměstnanosti dle struktury. I v této kapitole jsou informace čerpány z dat zveřejněných Ministerstvem práce a sociálních věcí a Českým statistickým úřadem.

Graf 6 Vývoj podílu nezaměstnaných osob ve SČK v porovnání s ČR

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

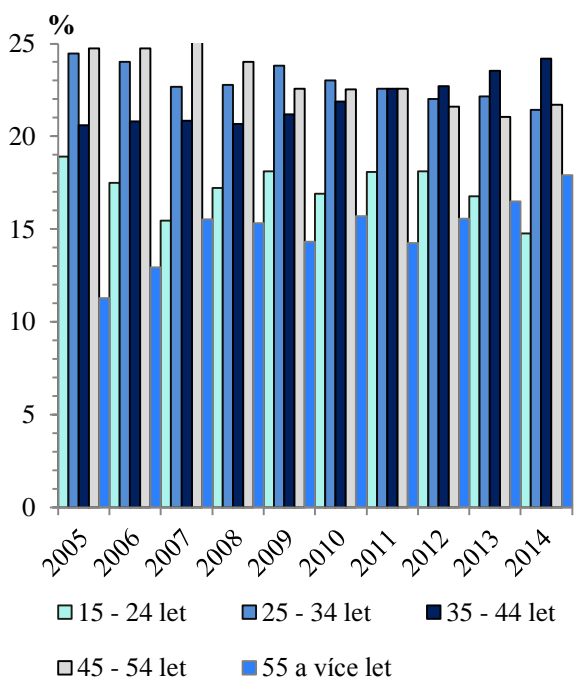
Zobrazený graf nám udává vývoj nezaměstnanosti v kraji v porovnání s vývojem nezaměstnanosti v republice. Vidíme zde, že podíl nezaměstnaných je v kraji dlouhodobě nižší než průměr za Českou republiku, rozdíl se však nepatrně snižuje. Zatímco v roce 2005 byl podíl nezaměstnaných v ČR 6,6 % a ve Středočeském kraji o 1,8 p. b. méně, v roce 2014 byl podíl nezaměstnaných ve Středočeském kraji nižší pouze o 1,1 %. Rozdíl je dán jednak tím, že situace v ostatních krajích se nepatrně zlepšuje, což potvrzuje i skutečnost, že rozdíl mezi krajem s nejvyšší nezaměstnaností a s nejnižší v roce 2005 činil 8,6 p. b., kdežto v roce 2014 tato hodnota již byla pouze 5,8 p. b. Dále je dán tím, že Středočeský kraj na žebříčku v porovnání mezi kraji mírně klesá z 2. místa (po Praze) až na 4. místo v roce 2014.

Za značnější odlišnost v situaci na trhu práce v rámci kraje a ČR by se daly považovat přelomové roky 2008 a 2009. Ekonomická krize se bezesporu odrazila v nezaměstnanosti Středočeského kraje i v celorepublikových statistikách, avšak na

základě grafu č. 7 vidíme, že meziroční nárůst v krizových letech 2008/2009 byl výraznější v celorepublikovém srovnání, což je zase způsobeno pozitivním vlivem hl. města na Středočeský kraj. Naopak v letech 2010 – 2011 celorepublikový podíl nezaměstnaných osob klesl o 0,3 p. b., ale ve Středočeském kraji nezaměstnanost v tomto období stagnovala na hodnotě 5,6 %.

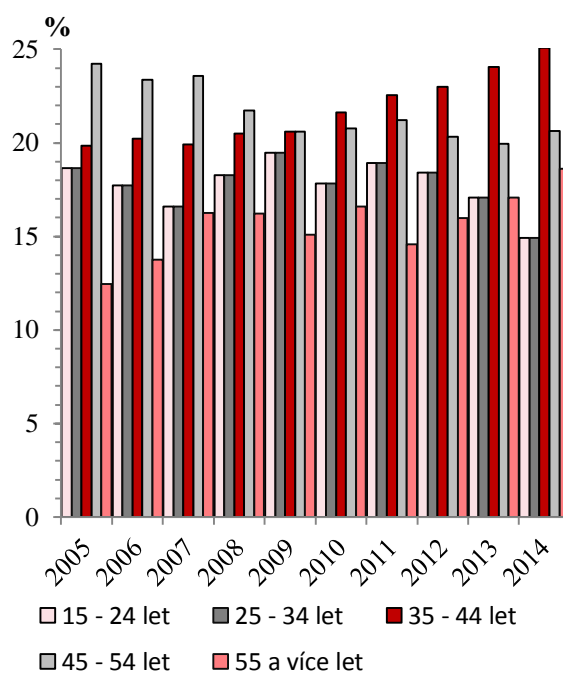
Ve srovnání struktury nezaměstnanosti dle věku je na tom Středočeský kraj rovněž velmi obdobně jako průměr za celou republiku.

Graf 8 Vývoj nezaměstnaných v ČR dle věkové struktury (2005-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Graf 7 Vývoj nezaměstnaných ve SČK dle věkové struktury (2005-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Na grafu 8 a 9 vidíme, že v kraji i v celé zemi se za sledované období snížil podíl nezaměstnaných ve věku od 45 do 54 let. Naopak se poměrně výrazně zvýšil podíl věkové skupiny 35–45 let, což by se dalo považovat za pozitivní. Lidé v tomto věku snáze hledají zaměstnání, je pro ně snazší případná rekvalifikace, a tím i případná změna oboru na rozdíl od starších uchazečů. Rovněž na obou grafech vidíme pokles v kategorii do 24 let. Tato skupina je tvořena především absolventy středních a vysokých škol, kteří se ucházejí o svá první zaměstnání. Příčinou nezaměstnanosti u těchto uchazečů bývá zpravidla nedostatečná praxe, kterou mnoho zaměstnavatelů vyžaduje. Vidíme, že v současné době je situace u

absolventů příznivější. Tato hodnota je ovlivněna rostoucím počtem studentů vysokých škol a pravděpodobně i větší ochotou firem zaměstnávat tuto skupinu osob. Bohužel méně příznivá situace je u věkové skupiny nad 55 let, kde je patrný jak ve Středočeském kraji, tak v celé republice, poměrně vysoký nárůst – za sledované období okolo 6 %. Zde je důvodem nárůstu stárnutí obyvatel. Tato skupina nezaměstnaných má nepatrně vyšší zastoupení ve Středočeském kraji. Mírně odlišných hodnot v porovnání kraje s ČR dosahuje skupina nezaměstnaných ve věku od 25 do 34 let. Ve Středočeském kraji se podíl této skupiny za sledované období pohyboval okolo průměrné hodnoty 18 %, za celou republiku to bylo v průměru 22 %. Avšak v rámci obou sledovaných regionů nezaměstnaných v tomto věku ubývá.

Tabulka 2 Vývoj počtu uchazečů dle vzdělanostní struktury ve SČK

	Základní a bez vzdělání	Střední bez maturity	Střední s maturitou	Vyšší odborné a vysokoškol.	Celkem uchazečů	
2005	12 908	17 532	8 802	1 509	40 751	
2006	11 256	14 969	7 938	1 335	35 498	
2007	8 994	12 345	6 697	1 237	29 273	
2008	9 030	13 274	7 310	1 606	31 220	
2009	12 728	21 622	12 197	2 597	49 144	
2010	13 971	23 879	13 741	3 125	54 716	
2011	13 582	21 262	12 635	3 115	50 594	
2012	14 800	22 904	13 203	3 544	54 451	
2013	16 530	25 694	15 222	4 235	61 681	
2014	15 065	23 176	14 245	4 188	56 674	
Struktura v %	2005	31,7	43,0	21,6	3,7	100,0
	2014	26,6	40,9	25,1	7,4	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Tabulka 1 Vývoj počtu volných pracovních míst dle vzdělanostní struktury ve SČK

	Základní a bez vzdělání	Střední bez maturity	Střední s maturitou	Vyšší odborné a vysokoškol.	Celkem VPM	
2005	2 718	3 382	710	254	7 064	
2006	5 401	5 385	1 308	384	12 478	
2007	10 101	7 581	1 612	397	19 691	
2008	5 774	4 168	1 119	338	11 399	
2009	1 429	1 056	544	267	3 296	
2010	1 420	1 298	611	270	3 599	
2011	1 432	1 675	643	304	4 054	
2012	1 296	1 776	672	300	4 044	
2013	1 384	1 683	754	219	4 040	
2014	3 783	3 079	939	414	8 215	
Struktura v %	2005	38,5	47,9	10,1	3,6	100,0
	2014	46,0	37,5	11,4	5,0	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Výše zobrazené tabulky znázorňují vývoj nezaměstnaných dle vzdělanostní struktury. Je z nich patrné, že největší část nezaměstnaných jsou dlouhodobě lidé se středním vzděláním bez maturity, tedy převážně vyučení. Vidíme však, že jejich podíl se od roku 2005 do roku 2014 mírně snížil na úkor uchazečů se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolsky vzdělanými. V těchto skupinách je tedy patrný mírný nárůst, který se dá přisoudit celkovému nárůstu osob s tímto vzděláním v populaci. V tabulce č. 2 vidíme strukturu volných pracovních míst dle úrovně vzdělání, zde je také největší podíl

z kategorie středně vzdělaných bez maturity. I přes relativní dostatek pracovních míst odpovídající tomuto vzdělání, má tato skupina velké zastoupení mezi nezaměstnanými. Jedná se o strukturální nezaměstnanost, kdy uchazeči o zaměstnání svým profesním zaměřením neodpovídají struktuře volných pracovních míst. Největší problémem jsou uchazeči se všeobecným středoškolským vzděláním. Pro tuto skupinu uchazečů je vhodné přeškolení v oblasti, která je na trhu žádaná, což zvyšuje pravděpodobnost nalezení vhodného zaměstnání a částečně přibližuje strukturu uchazečů volným pracovním místům. Rekvalifikace je pozitivní pro uchazeče mimo to, že se učí a přijdou do styku s lidmi, kteří jsou na tom stejně jako oni, ale také mají nárok na vyšší dávky v nezaměstnanosti.

Porovnáme-li vzdělanostní strukturu nezaměstnaných a volných pracovních míst v kraji s celorepublikovou situací, vidíme, že i zde je vývoj obdobný. Rovněž je mezi nezaměstnanými i volnými pozicemi zastoupena nejvíce skupina středoškolsky vzdělaných bez maturity. Strukturální problémy jsou tedy patrné i v celorepublikovém měřítku.

Je také vhodné zmínit výši volných pracovních míst pro uchazeče se základním vzděláním či bez vzdělání, kterých je v kraji i v celé republice na základě uvedených tabulek poměrně velký podíl. Naopak úřady práce v ČR i ve Středočeském kraji evidují v průměru okolo 5–6 % volných pracovních míst pro vysokoškoláky. To potvrzuje již zmiňovanou skutečnost, že struktura volných míst na úřadech práce nereflektuje přesně skutečnou poptávku na trhu práce. Úřady práce nabízejí převážně místa u zaměstnavatelů, kteří nepříliš využívají k hledání pracovníků jiných možností, což bývají ta místa, která se hůře obsazují, nebo o ně bývá menší zájem.

Tabulka 4 Vývoj počtu uchazečů dle vzdělanostní struktury v ČR

	Základní a bez vzdělání	Střední bez maturity	Střední s maturitou	Vyšší odborné a vysokoškol.	Celkem uchazečů
2005	156 500	226 304	107 650	19 962	510 416
2006	140 919	194 459	95 079	18 088	448 545
2007	112 047	150 772	76 163	15 896	354 878
2008	106 434	149 810	77 775	18 231	352 250
2009	143 738	243 265	123 426	28 707	539 136
2010	147 614	251 345	130 076	32 516	561 551
2011	139 616	218 999	117 564	32 272	508 451
2012	150 039	236 237	123 337	35 698	545 311
2013	164 275	253 850	136 738	41 970	596 833
2014	150 313	227 141	125 616	38 844	541 914
Struktura v %					
2014 2005	30,7	44,3	21,1	3,9	100,0
2014	27,7	41,9	23,2	7,2	100,0

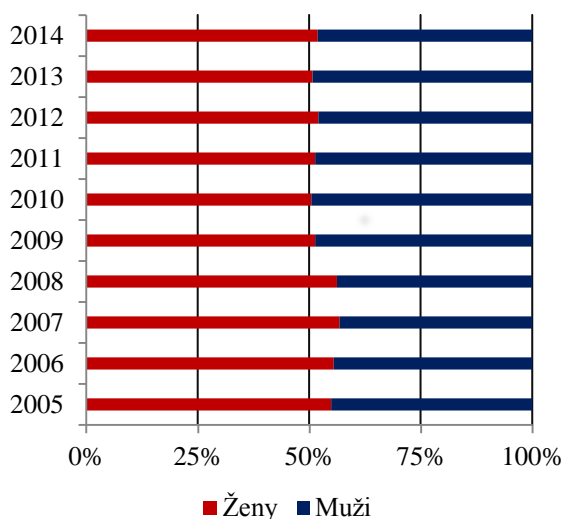
Tabulka 3 Vývoj počtu volných pracovních míst dle vzdělanostní struktury v ČR

	Základní a bez vzdělání	Střední bez maturity	Střední s maturitou	Vyšší odborné a vysokoškol.	Nav.	Celkem VPM
2005	17 992	24 281	6 829	3 050	12	52 164
2006	30 519	46 196	12 103	4 596	11	93 425
2007	61 954	59 307	14 234	5 387	184	141 066
2008	38 869	37 468	10 570	4 271	0	91 178
2009	11 964	9 805	6 102	3 045	0	30 916
2010	8 737	12 291	6 745	3 019	11	30 803
2011	10 398	14 850	7 174	3 351	0	35 773
2012	12 222	13 688	6 014	2 969	0	34 893
2013	10 664	15 680	6 569	2 265	0	35 178
2014	21 636	25 454	7 970	3 677	0	58 737
Struktura v %						
2014 2005	34,5	46,5	13,1	5,8	0,0	100,0
2014	36,8	43,3	13,6	6,3	0,0	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

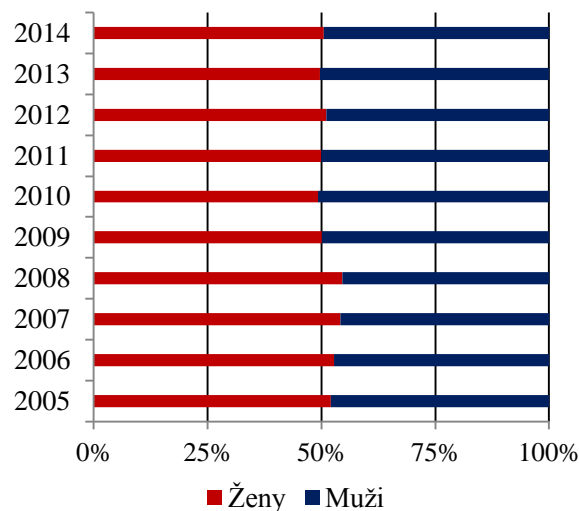
Při přepočtu celkového počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo se tato hodnota za sledované období v ČR mírně snížila. V roce 2005 na jednu volnou pozici připadlo 9,8 uchazečů, přičemž v roce 2014 to bylo 9,2. Naopak ve Středočeském kraji se situace zhoršila. V roce 2005 na jedno volné pracovní místo připadlo 5,7 uchazečů, kdežto v roce 2014 to bylo 6,9. Ukazatel počtu uchazečů připadající na jedno volné pracovní místo se v obou sledovaných regionech za posledních deset let různě měnil. Nejvyšší počet uchazečů na jednu pozici bylo v ČR v roce 2009, ve Středočeském kraji to bylo v roce 2013. Naopak nejnižších hodnot tento ukazatel dosahoval shodně v ČR i ve Středočeském kraji v roce 2007 (ČR 2,5; SČK 1,5). Důvodem zmiňovaných výkyvů hodnot byly příčiny uvedené v předchozích kapitolách zaměřující se na podrobný rozbor vývoje nezaměstnanosti ve Středočeském kraji a v ČR.

Graf 9 Vývoj podílu nezaměstnaných ve SČK dle pohlaví (2005-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Graf 10 Vývoj podílu nezaměstnaných v ČR dle pohlaví (2005-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Grafy 10 a 11 znázorňují srovnání podílu nezaměstnaných žen a mužů. Na první pohled je patrné, že nezaměstnanost žen dosahuje vyšších hodnot než nezaměstnanost mužů v republice i ve Středočeském kraji. Na trhu práce dochází tedy k nerovnocennému postavení mužů a žen, což je ovlivněno převážně tím, že zaměstnavatelé upřednostňují mužskou pracovní sílu. Důvodem bývá odchod žen na mateřskou, který negativně ovlivňuje ekonomiku podniku. I přesto, že by podle zákoníku práce k takovéto diskriminaci docházet nemělo, personalisté často tuto skutečnost při výběru zaměstnance berou v úvahu. Do obtížné situace se při hledání zaměstnání dostávají i ženy po mateřské. Vidíme však, že se hodnota podílu za sledované období snížila. Nejnižší rozdíl v tomto ukazateli nastal v ČR v roce 2009, kdy v důsledku ekonomické krize, která nejvíce postihla odvětví stavebnictví a průmyslu, přibývalo nezaměstnaných mužů. Ve Středočeském kraji byla nejvyrovnanější situace až o rok později, kdy rozdíl mezi ženami a muži činil necelý 1 p. b. Od té doby je poměr velice těsný. V České republice dosahoval podíl nezaměstnaných žen za rok 2014 7,8 % a mužů 7,6 %. Ve Středočeském kraji byly tyto hodnoty 6,9 % a 6,4 %.

4.5. Vývoj nezaměstnanosti ve vybraných okresech Středočeského kraje

Nezaměstnanost v rámci jednotlivých okresech Středočeského kraje dosahuje velice odlišných hodnot. Následující text se věnuje dvěma okresům, které ve statistikách dlouhodobě vykazují výrazně rozdílné hodnoty. Uvedené údaje jsou čerpány z dat zveřejněných a dostupných z internetových stránek MPSV a ČSÚ.

4.5.1. Okres Praha-východ

Okres Praha-východ leží v srdci Středočeského kraje a sousedí s většinou okresů kraje. Region je dále rozdělen na následující mikroregiony: Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, Čelákovice, Kamenice, Kostelec nad Černými Lesy, Mratín, Odolena Voda, Říčany, Senohraby a Úvaly. Společně s okresem Praha-západ obklopuje hlavní město Prahu. Ke konci roku 2014 na území Prahy-východ žilo celkem 164 002 obyvatel z toho 108 300 ve věkové skupině od 15 do 64 let. Počet obyvatel se v okrese stále zvyšuje. Pro tento okres je typická vysoká migrace obyvatel. Zhruba 80 % přírůstku obyvatel je dán přistěhováním, což se projevuje výstavbou rodinných domů, zejména pražským obyvatelstvem v oblastech s dobrou dostupností. Intenzita výstavy zde však není v takové míře jako v oblastech na jihu Prahy.

Ekonomika okresu je velice ovlivněna blízkostí Prahy, většina osob vyjíždí za prací mimo místo svého bydliště, čemuž napomáhají důležité dopravní tepny vedoucí do Prahy. Největší zastoupení zde má průmysl strojírenský, potravinářský a dřevozpracující. Z důvodu výhodné polohy okresu v těsné blízkosti Prahy došlo na území okresu ke koncentraci několika vědecko-výzkumných pracovišť např. Ústav jaderného výzkumu Řež a.s. patří v současné době mezi významné zaměstnavatele. Mezi největší zaměstnavatele v okrese dále patří převážně průmyslové a zpracovatelské podniky, které se nacházejí především v severní části regionu:

Continental Automotive Czech Republic s. r. o. je podnik zabývající se výrobou elektronických přístrojů do automobilů sídlící v Brandýse nad Labem. V současné době zaměstnává přes 1600 osob.

AERO Vodochody a. s. je výrobcem letecké techniky. Zabývá se, výrobou, prodejem a servisem vojenské i civilní letecké techniky. Zaměstnavatel téměř 2000 lidí má v rámci svého podniku i vzdělávací centrum. Sídlí ve městě Odolena Voda na sever od Prahy.

TRW-Carr s.r.o. výrobce a dodavatel dílů pro automobilový průmysl (převážně výroba bezpečnostních pásů do vozidel) zaměstnává okolo 1 000 zaměstnanců a sídlí v Hlaveneci poblíž Staré Boleslavi.

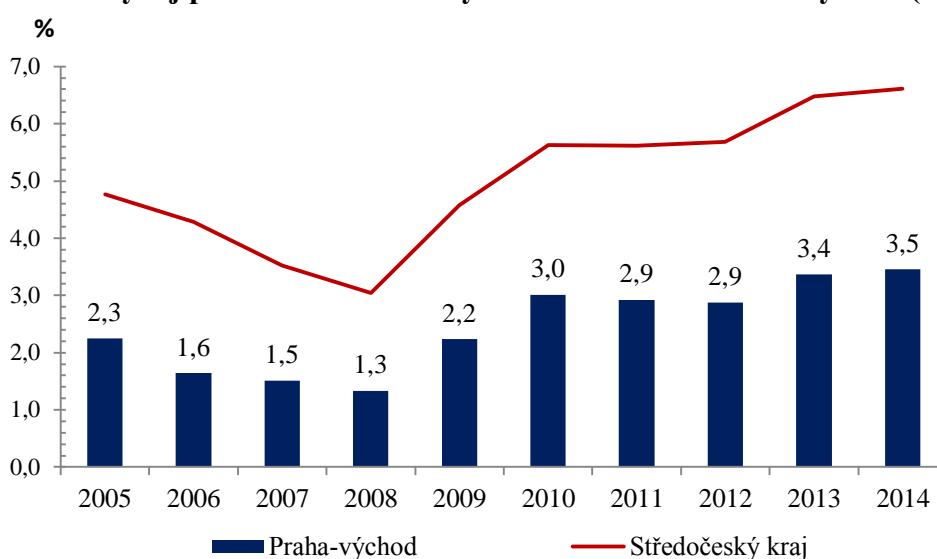
HOPI s. r. o. Tato společnost se zabývá převážně logistikou a skladováním zboží. Zaměstnává přes 1300 osob. Sídlo společnosti se nachází v Jažlovicích, což je na jihovýchod od Prahy.

Dalšími pracovními příležitostmi jsou zde velká logistická a výrobní centra, která se nacházejí poblíž významných dopravních cest vedoucí přes území okresu do hlavního města. V neposlední řadě mezi pozitiva okresu patří značné množství malých a středních podnikatelů. (Český statistický úřad, 2015, online)

Z hlediska zaměstnanosti se region výrazně liší v jeho severní a jižní části. Severní část lze charakterizovat jako oblast spíše průmyslovou, zatímco jižní má výrazně větší zaměstnanost v obchodu a službách. V jižní části regionu patří mezi významné zaměstnavatele např. BILLA, spol. s r. o. a Penny Market s.r.o.

Praha-východ vykazuje dlouhodobě nejnižší míru nezaměstnanosti v rámci celé České republiky. Na grafu 10 vidíme vývoj nezaměstnanosti v daném regionu v porovnání s podílem nezaměstnaných osob ve Středočeském kraji. Zde je patrné, že vývoj v tomto okrese se pohybuje hluboko pod úrovní kraje a republiky, ani žádný mikroregion zdaleka nedosahuje celostátního průměru.

Graf 11 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Praha-východ (2005-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Trend vývoje nezaměstnanosti v tomto okrese je velice obdobný trendu ve Středočeském kraji. V roce 2005 zde činil podíl nezaměstnaných osob 2,3 %, což byla v rámci kraje druhá nejnižší hodnota, lépe na tom byl v tomto roce pouze okres Praha-západ. Nezaměstnanost zde, rovněž jako v celém kraji, díky pozitivnímu vývoji české ekonomiky klesala až do roku 2008. Nejnižší nezaměstnanost za celé sledované období v okrese byla v květnu roku 2008, kdy podíl nezaměstnaných osob činil 1,15 %, což v reálu představovalo 1150 uchazečů. Úřad práce pro Prahu-východ nabízel v tomto období celkem 2561 volných pracovních míst. Díky začínajícím sezónním pracím, spadá měsíc květen ve vztahu k nezaměstnanosti k těm lepším.

Vývoj nezaměstnanosti na Praze-východ ovlivňuje z velké části hlavní město, ale také jako v jiných regionech zde hraje velkou roli prosperita zaměstnavatelů na daném území. Následující část vývoje je tedy zaměřena na podniky sídlící v tomto regionu. V okrese bylo evidováno k 31. 12. 2008 celkem 21 008 ekonomických subjektů. U většiny z tohoto počtu ekonomických subjektů se jedná o FO bez zaměstnanců či osoby, kteří si zřídili živnost, ale dále se jí nevěnují (druhý sloupeček z tabulky). Vypovídajícím je stav a vývoj aktivních podnikatelů, proto těmto subjektům nebude věnována výrazná pozornost.

Tabulka 5 Vývoj počtu ekonomických subjektů v okrese Praha-východ (2008 - 2014)

Rok	Nezjištěno a bez zam.	Malé podniky	Střední podniky	Velké podniky	Celkem
		1 - 49 zam.	50 - 249 zam.	250 a více zam.	
2008	17 199	3 652	129	28	21 008
2009	18 303	3 578	118	23	22 022
2010	19 541	3 699	116	27	23 383
2011	21 080	3 827	115	28	25 050
2012	22 547	3 861	116	29	26 553
2013	22 100	3 801	124	29	26 056
2014	22 355	3 870	122	28	26 375

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z RES

Rok 2008 byl z ekonomického hlediska pro Českou republiku velmi úspěšným, v jeho závěru byl sice patrný dopad nestabilní ekonomické situace významných ekonomik zemí světa, statistiky však ještě udávají pozitivní výsledky jak v celostátním, tak i v regionálním měřítku. Ovšem vidíme, že následující nepříznivá situace, zasáhla Prahu-

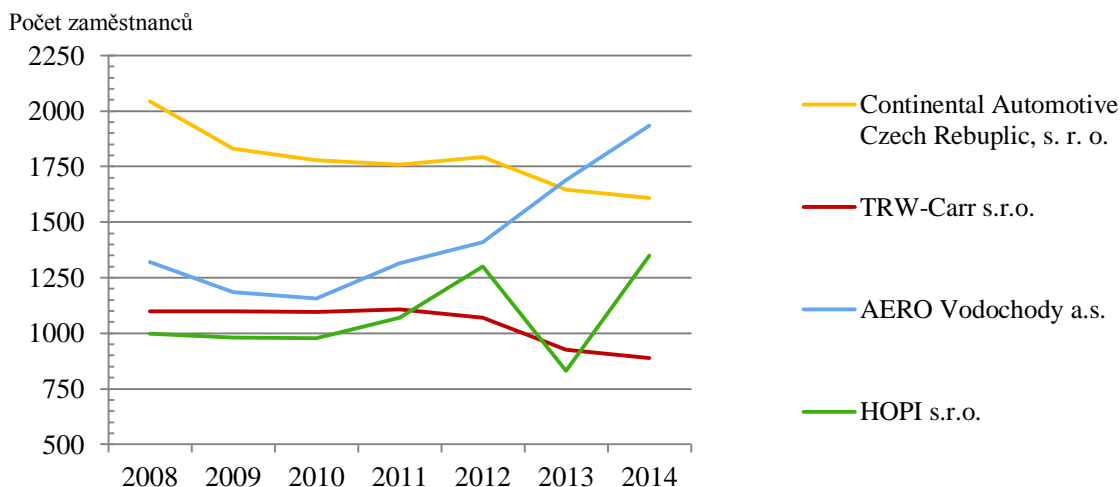
východ. Krize ovlivnila převážně průmyslovou výrobu, která se v celé republice dle údajů z ČSÚ v listopadu roku 2008 snížila o 17,4 % a hodnota nových zakázek klesla o 30,2 %. Nezaměstnanost se mezi roky 2008/2009 v okrese zvýšila téměř na dvojnásobek. Situace v porovnání se zbytkem republiky nebyla nijak dramatická, ale úbytek volných pracovních míst a snižování počtu zaměstnanců se nevyhnul ani největším zaměstnavatelům. Vidíme, že z výše jmenovaných společností, krize nejvíce zasáhla Continental Automotive, kde došlo vlivem krize od poloviny roku 2008 k propouštění. Společnost AERO Vodochody byla rovněž nucena snižovat počty zaměstnanců, zde byl však pokles dlouhodobější. Počet zaměstnanců ve společnosti TRW-Carr v průběhu krize v roce 2009 stagnoval. HOPI, s. r. o. je logistickou společností, kde se dopady zhoršení ekonomické situace projevují se zpožděním – při poklesu zakázek zákazníků, proto zde snížení počtu zaměstnanců bylo nevýrazné. Při rozboru stavu ekonomických subjektů, byl zaznamenán největší pokles u velkých podniků - nad 250 zaměstnanců, kde se jejich počet snížil o 17 %, což bylo pravděpodobně zapříčiněno snížením počtu zaměstnanců. Pokles podniků s počtem zaměstnanců 50 – 249 činil 8,5 % a u malých podniků do 49 zaměstnanců pokles činil 2 %, avšak tato skupina byla z ekonomického hlediska nejvíce zasažena, protože řada těchto podniků byla nucena z důvodu krize ukončit svou činnost.

Tabulka 6 Vývoj počtu zaměstnanců u zaměstnavatelů v okrese Praha-východ (2008–2014)

Continental Automotive Czech Republic s. r. o		TRW-Carr s.r.o.		AERO Vodochody a.s.		HOPI s.r.o.	
Rok	Počet zaměstnanců	Rok	Počet zaměstnanců	Rok	Počet zaměstnanců	Rok	Počet zaměstnanců
2008	2043	2008	1100	2008	1321	2008	997
2009	1830	2009	1100	2009	1186	2009	981
2010	1779	2010	1097	2010	1157	2010	979
2011	1759	2011	1108	2011	1316	2011	1069
2012	1793	2012	1071	2012	1410	2012	1299
2013	1649	2013	927	2013	1689	2013	831
2014	1609	2014	889	2014	1935	2014	1350

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Graf 12 Vývoj počtu zaměstnanců u zaměstnavatelů v okrese Praha-východ (2008-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Nezaměstnanost v okrese stoupala až do roku 2010. Počet nezaměstnaných dosáhl maxima v měsíci prosinci, kdy bylo v evidenci Úřadu práce pro Prahu-východ celkem 3409 uchazečů a podíl nezaměstnaných osob činil 3,24 %. Vidíme, že i významní zaměstnavatelé v regionu byli v průběhu této doby nuceni snižovat počty zaměstnanců. Vývoj struktury ekonomických subjektů v okrese byl již příznivější. Stav podniků s počtem zaměstnanců nad 250 se vrátil téměř na původní stav a malých podnikatelů přibývalo. Střední podniky však i nadále zaznamenaly mírný pokles. Stát se v rámci protikrizových opatření snažil podnikatelské prostředí stabilizovat prostřednictvím snížení daně z příjmu právnických osob z 21 % na 20 % (od roku 2009) a byl schválen zákon, který napomáhá ke snížení administrativy spojené s podnikáním, který má za cíl podpořit iniciativu lidí k podnikání.

Následující roky se odehrávaly ve znamení nestabilní ekonomické situace, mírný nárůst ekonomiky začátkem roku 2010 vystřídal recese. Roky 2011 a 2012 tak odrážely tuto situaci netypickým vývojem. Podíl nezaměstnaných osob na Praze-východ činil v průměru shodně v obou letech 2,9 %, i když v průběhu let nezaměstnanost střídavě rostla a klesala. V roce 2013 se nezaměstnanost vyšplhala až na hodnotu 3,4 %. V tomto roce bohužel docházelo i k dalšímu výraznému snižování počtu zaměstnanců. Nejvíce zasažen byl podnik HOPI, s. r. o., kde vidíme na grafu snížení o více než třetinu zaměstnanců. Propouštění probíhalo, kromě AERA Vodochody, kde vlivem nových zakázek počet zaměstnanců rostl, ve všech vybraných podnicích v regionu. V tabulce č. 6 je patrné i celkové snížení počtu ekonomických subjektů, které je ovlivněno úbytkem drobných podnikatelů bez zaměstnanců.

Rok 2014 byl ve znamení definitivního konce krize, avšak jak již bylo několikrát řečeno, trh práce reaguje se zpožděním, tudíž i v okrese Praha-východ průměrná nezaměstnanost za tento rok vzrostla. Díky novým zakázkám rapidně narostl počet zaměstnanců ve společnosti AERO Vodochody a také HOPI, s. r. o., kde je ale velký podíl zaměstnaných cizinců. Společnosti Continental Automotive a TRW-Carr i v tomto roce vykazovaly mírný úbytek zaměstnanců. K 31. 12. 2014 bylo evidováno na úřadech práce v okrese Praha-východ celkem 3865 uchazečů o zaměstnání, což je v porovnání se stejným datem předchozího roku pokles o 3,5 procentního bodu.

Rok 2015 byl charakteristický zlepšující se ekonomickou situací. Trh práce ožil, nezaměstnanost se v průběhu roku na území okresu snížila (k 31. 12. 2015 činil podíl nezaměstnaných osob 2,6 %) Zaměstnanost meziročně vzrostla, k nárůstu přispěl především zpracovatelský průmysl, který má na tomto území velké zastoupení. (Integrovaný portál MPSV, 2015, online) Průměrná délka nezaměstnanosti v okrese Praha-východ byla ke konci roku 2015 v průměru 191 dní, což byla jedena z nejkratších hodnot na území ČR. Relativně krátká doba evidence svědčí i o tom, že uchazeči mají dostatek motivace k získání zaměstnání. Situaci na tomto území lze tedy považovat za stabilizovanou a není třeba výrazných opatření ke snižování nezaměstnanosti. Mezi slabší stránky okresu však patří špatné dopravní spojení v rámci měst na území regionu, které by mohlo přispět k většímu zájmu obyvatelstva o práci na tomto území.

Prognóza dalšího vývoje nezaměstnanosti v okrese Praha-východ

Optimistické výhledy Ministerstva financí na vývoj české ekonomiky a současně nezaměstnanosti napovídají, že i v okrese Praha-východ bude pokračovat snižováním nezaměstnanosti. Ovšem situace v tomto okrese je již v současné době na velmi dobré úrovni, proto snížení pravděpodobně nebude nijak výrazné.

Dá se předpokládat, že vlivem příznivé ekonomické situace společnosti AERO Vodochody a HOPI, s. r. o., budou i nadále pokračovat v nabírání nových zaměstnanců. Vzhledem k poměrně výraznému zvýšení tržeb za prodej automobilů v roce 2015, který dle údajů z ČSÚ převýšil i rok 2008 a poklesu cen ropy, by mohly v následujících letech i společnostem Continental Automotive a TRW-Carr přibýt pracovní zakázky a tím ještě přispět k zaměstnanosti v regionu.

4.5.2. Okres Příbram

Okres Příbram se nachází v jihozápadní části Středočeského kraje. Sousedí na severu s okresy Beroun, Benešov a Praha-západ na jihu s krajem Jihočeským. Okres se dělí dle pracovišť ÚP do pěti mikroregionů – Příbramsko, Dobříšsko, Sedlčansko, Březnicko a Rožmitálsko. Příbram je největším okresem ve Středočeském kraji, zaujímá 15,4 % z jeho rozlohy. Naopak hustotou zalidnění 67 obyvatel na km² patří mezi nejméně osídlené okresy kraje, což souvisí s velkou rozlohou lesů a rekreačních středisek. Příbramsko je pro svou přírodu vyhledávanou turistickou destinací. Asi nejvyhledávanější rekreační oblastí je okolí vodní nádrže Orlík. Na území okresu žilo k 31. 12. 2014 celkem 114 084 obyvatel, z tohoto počtu 67 % obyvatel patřilo do věkové skupiny 15 – 46 let (76 562). Věkový průměr byl ke stejnému datu na tomto území 42 let, což představovalo mírně vyšší hodnotu než průměr ČR.

Příbramsko se řadí v současnosti mezi průmyslově-zemědělské regiony. Pro toto území byla v dřívějších dobách charakteristická těžba nerostných surovin převážně uranu, která je dnes z ekonomicko-ekologických důvodů v útlumu. Mnoho zaměstnavatelů bylo nuceno činnost ukončit a jen některým se podařilo výrobu zracionalizovat a udržet. Průmysl je zde zastoupen převážně stavebnictvím, potravinářstvím, strojírenstvím, textilním průmyslem a zpracováním neželezných kovů. Zemědělství je zde taženo převážně rostlinnou výrobou. Orná půda zabírá téměř třetinu plochy okresu a je využívána převážně k pěstování obilí. Také poměrně velkou část zemědělské půdy tvoří louky a pastviny využívané pro živočišnou výrobu - nejvíce v oblasti Sedlčanska. (Český statistický úřad, 2015, online)

Z hlediska zaměstnanosti bylo k 31. 12. 2015 evidováno v RES celkem 29 869 subjektů. V okrese převládá nejvíce podniků spadající do kategorie velkoobchodu a maloobchodu, z celkového počtu ekonomických subjektů to činí v okrese 22,2 %, dále je zde poměrně výrazně zastoupeno stavebnictví (15,1 %), podniky zaměřující se na lesnickou a zemědělskou činnost tvoří 17,8 %. Mezi nejvýznamnější zaměstnavatele na tomto území se řadí společnosti:

KOSTAL Kontakt Systeme, která se zabývá výrobou a prodejem rozvaděčů a spínačů do aut. Zaměstnává téměř 400 zaměstnanců a sídlí v obci Čenkov, poblíž Příbrami.

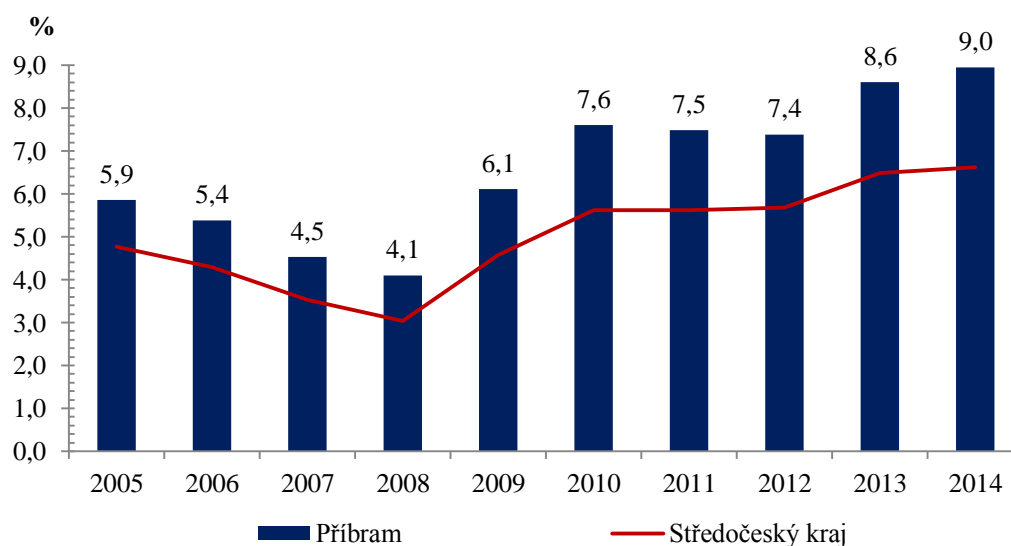
RAVAK a.s. je výrobce vybavení do koupelen - van, sprchových koutů, umyvadel a koupelnového nábytku. Zaměstnavatel přes 400 osob, který je znám nejen v České republice, ale i v zahraničí. Společnost sídlí přímo v Příbrami.

Povltavské mlékárny a.s. - Sedlčany Tato společnost je známá především výrobou mléčných výrobků značek Lučina, Sedlčanský a Tartare. V současnosti zaměstnává rovněž přes 400 zaměstnanců.

Kovohutě Příbram a.s. je hutnický závod, který zpracovává a recykluje odpady s obsahem olova a drahých kovů a dále vyrábí výrobky s jejich obsahem. Činnost provozuje v Příbrami a zaměstnává okolo 260 zaměstnanců.

Vidíme, že tito významní zaměstnavatelé svou velikostí a počtem zaměstnanců nemohou konkurovat největším zaměstnavatelům zmíněných v předchozí části týkající se Prahy-východ, což můžeme považovat za jeden z důvodů problému vysoké nezaměstnanosti na tomto území. Vysoká míra nezaměstnanosti je na Příbramsku dlouhodobý problém. Nezaměstnanost zde dosahuje nejvyšších hodnot v rámci Středočeského kraje, což je patrné i na grafu níže, kde vidíme vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese v porovnání se Středočeským krajem. Vidíme zde, že po celou dobu sledovaného období se v tomto okrese nezaměstnanost pohybovala nad průměrem kraje.

Graf 13 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Příbram (2005-2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Dále zde vidíme, že trend vývoje nezaměstnanosti odpovídá trendu Středočeského kraje, ale rozdíl mezi průměrem kraje a okresu se mírně zvyšuje. V roce 2005 činil podíl nezaměstnaných osob v okrese Příbram 5,9 %, což bylo více než průměr kraje o 1,1 p. b., zatímco v roce 2014 tento rozdíl činil již 2,3 p. b. Příčinou zvyšujícího se rozdílu mezi průměry kraje a okresu byla hospodářská krize v roce 2009, která okres poměrně výrazně zasáhla. Do roku 2009 se podíl nezaměstnaných pohyboval nad průměrem kraje, ale současně pod úrovní ČR, což se v roce 2009 změnilo.

K 31. 12. 2005 bylo na Úřadě práce v Příbrami evidováno celkem 4 769 uchazečů, což bylo více než 10 % z celkového počtu uchazečů v rámci Středočeského kraje. Počet uchazečů v tomto okrese byl sice největší mezi okresy kraje, ale podíl nezaměstnaných za toto období byl v rámci kraje na poměrně dobré úrovni, na šestém místě mezi okresy.

Vývoj v následujících letech odpovídal vývoji kraje i situaci v celé republice. Podíl nezaměstnaných osob v okrese tedy klesal až do května 2008. V tomto měsíci byla nezaměstnanost za celé sledované období nejnižší, v okrese činila 3,69 %. Nabídka pracovních míst Úřadem práce v Příbrami představovala za tento rok průměrnou hodnotu 1292, ke konci roku se však počet volných pracovních míst začal v důsledku světové hospodářské krize výrazně snižovat.

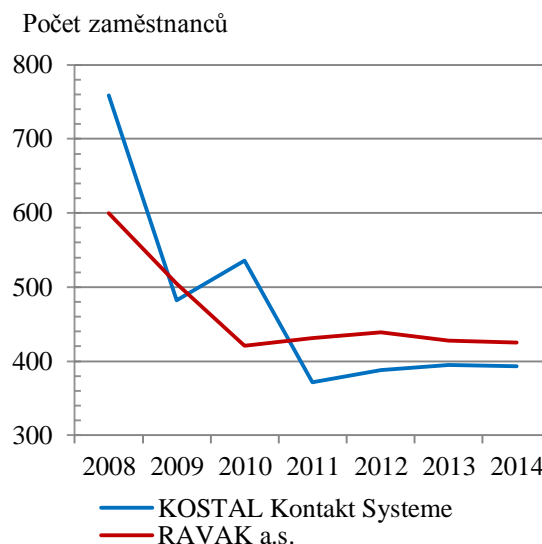
V roce 2009 tento pokles dále pokračoval a průměrný počet volných míst klesl na pouhých 378. Příbramsko bylo celosvětovou krizí poměrně výrazně zasaženo. Nárůst podílu nezaměstnaných osob činil 2 p. b., což přesně odpovídalo vývoji celorepublikového průměru, ale překračovalo průměr kraje. Z následující tabulky, která udává počet zaměstnanců u nejvýznamnějších firem na území okresu, je zřejmé, že nejrapidnější pokles zaznamenal zaměstnavatel KOSTAL Kontak Systeme, kde pokles počtu zaměstnanců představoval téměř 40 % z původního stavu. Poměrně vysoký úbytek zaměstnanců proběhl i ve společnosti RAVAK, a. s.

Tabulka 7 Vývoj počtu zam. u zaměstnavatelů v okrese Příbram (2009–2014)

KOSTAL Kontakt Systeme		RAVAK a.s.	
Rok	Počet zaměstnanců	Rok	Počet zaměstnanců
2008	759	2008	600
2009	482	2009	505
2010	536	2010	421
2011	372	2011	431
2012	388	2012	439
2013	395	2013	428
2014	393	2014	425

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Graf 14 Vývoj počtu zam. u zaměstnavatelů v okrese Příbram (2009–2014)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

V následujících letech pokračovala hospodářská krize, a tak se nezaměstnanost v regionu stejně jako v celém kraji a republice zvyšovala. V níže uvedené tabulce vidíme, že na území okresu byl mezi roky 2009/2010 evidován úbytek ekonomických subjektů, který nejvíce zasáhl drobné a střední podnikatelské jednotky. Rovněž u sledovaných zaměstnavatelů je patrný další pokles pracovních míst. Zaměstnavatelé v nestabilní ekonomické situaci obvykle vyčkávají, jakým směrem se bude ekonomika vyvíjet a jaké mohou očekávat zisky, takže nárůst pracovních míst u společnosti KOSTAL byl jen mírný a měl krátkodobý charakter a mezi roky 2010 a 2011 tato společnost zase vykazovala poměrně výrazný pokles počtu zaměstnanců, který byl způsoben nízkou poptávkou na trhu práce z důvodu hospodářské krize.

Nezaměstnanost stoupala v okrese až do roku 2010, kdy podíl nezaměstnaných, jak vidíme na grafu, činil 7,6 %, přičemž podíl nezaměstnaných žen byl pouze 7 % a podíl mužů 8,6 %. Tato skutečnost byla důsledkem hospodářské krize, která, jak již bylo zmíněno, měla největší dopad v průmyslových odvětvích. Ke konci roku 2010 bylo v okrese bez práce celkem 6779 osob. Větším problémem však byla délka nezaměstnanosti, protože dlouhodobá nezaměstnanosti je obvykle problémem převážně starších uchazečů či matek s dětmi, pro které je obtížnější najít pracovní příležitost. Průměrný počet dní v evidenci Úřadu práce v Příbrami byl 448 dnů, což byla v rámci kraje nejvyšší hodnota, avšak ve srovnání s ostatními okresy ČR nepatřila zdaleka k nejhorším.

V letech 2011 a 2012 nezaměstnanost mírně klesla. Vidíme, že vývoj počtu zaměstnanců u sledovaných společností se od roku 2011 výrazně neměnil. K tomuto vývoji přispěla, příznivější

ekonomická situace v republice, která však netrvala dlouho a v roce 2012, kdy už se zdálo být vše v pořádku, přispěl pokles produktu, což se také projevilo na trhu práce. V dalších letech bylo možné na Příbramsku pozorovat nepříznivý vývoj nezaměstnanosti, který přetrvával až do letošního roku.

Tabulka 8 Vývoj počtu ekonomických subjektů v okrese Příbram (2009–2014)

Rok	Nezjištěno a bez zam.	Malé podniky	Střední podniky	Velké podniky	Celkem
		1 - 49 zam.	50 - 249 zam.	250 a více zam.	
2008	25789	2591	129	10	28 519
2009	25 907	2 546	131	11	28 595
2010	26 697	2 491	117	10	29 315
2011	27 514	2 452	108	13	30 087
2012	27 779	2 381	103	13	30 276
2013	27 116	2 326	97	12	29 551
2014	27 254	2 322	99	10	29 685

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

K 31. 12. 2015 činil podíl nezaměstnaných osob v okrese 7,8 % a průměrná hodnota ze tento rok se předpokládá 7,9 %. Charakteristické pro tento region jsou také poměrně velké rozdíly v nezaměstnanosti v zimních a letních měsících, je zde tedy poměrně výrazná sezónní nezaměstnanost. Zatímco v lednu tohoto roku představoval podíl nezaměstnaných 9,3 %, v květnu to bylo 7,5 %. V rámci okresu je vysoká nezaměstnanost dlouhodobě zaznamenávána právě v mikroregionu Příbramsko. Důvodem je, že do tohoto území spadá i velké množství malých obcí z okrajových částí okresu (např. oblasti u Orlické přehrady), které jsou závislé na sezonních pracích. Podle dostupných informací ČNB se v tomto roce podstatně zvýšila ziskovost firem, takže lze předpokládat v tomto roce i zlepšující se vyhlídky v podnikatelské sféře. Tuto skutečnost je možné pozorovat i nárůstem počtu volných pracovních míst, který se meziročně zvýšil o 65 % a činil tak k 31. 12. 2015 celkem 1050 volných míst.

Prognóza dalšího vývoje nezaměstnanosti v okrese Příbram

Na základě pozitivní predikce budoucího vývoje české ekonomiky zveřejněné Ministerstvem financí ČR, se dá předpokládat i pozitivní vývoj nezaměstnanosti na území okresu Příbram. Rovněž statistiky ČSÚ uvádí za rok 2015 poměrně solidní tempo růstu

průmyslu, který je pro toto území stěžejní a tudíž se dá předpokládat potřebu většího počtu zaměstnanců, a tím snížení nezaměstnanosti. Vlastní názor na tuto problematiku s přihlédnutím k poznatkům z vývoje nezaměstnanosti v průběhu předchozích let a informacím o největších zaměstnavatelích je takový, že se nezaměstnanost v okrese bude v roce 2016 dále snižovat. Nejnižší míru nezaměstnanosti lze ale tradičně očekávat v letních měsících.

4.6. Aktivní politika zaměstnanosti ve Středočeském kraji

4.6.1. Podstata a cíle aktivní politiky zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti (APZ), patří mezi nedílnou součást činností úřadů práce. Jejím cílem je motivovat uchazeče o zaměstnání k aktivnímu hledání zaměstnání a přizpůsobování se podmínkám na trhu práce. V České republice spadá APZ do kompetencí Ministerstva práce a sociálních věcí, které ji realizuje prostřednictvím kontaktních pracovišť Úřadu práce ČR, ve Středočeském kraji má hlavní postavení Úřad práce v Příbrami. Financování APZ je v České republice prováděno ze zdrojů státního rozpočtu a z prostředků Evropského sociálního fondu (ESF)

Evropský sociální fond

Evropský sociální fond je jedním ze tří základních fondů Evropské unie. Je to nástroj k realizaci Evropské strategie zaměstnanosti. (Evropský sociální fond, 2015, online) Mezi hlavní cíle fondu patří pomoc nezaměstnaným při vstupu na trh práce, pomoc pro lidi ze znevýhodněných sociálních skupin, celoživotní vzdělávání a v neposlední řadě boj proti diskriminaci na trhu práce. Fond pracuje na základě projektů realizovaných s podporou úřadů práce a podpůrných společností, je řízen rovněž Ministerstvem práce a sociálních věcí.

4.6.2. Realizované nástroje APZ ve Středočeském kraji v roce 2014

Aktivní politika zaměstnanosti v kraji je prováděna v souladu s národními cíli. Hlavním národním cílem je dosažení do roku 2020 míry zaměstnanosti ve věkové skupině 20 – 64 let na 75 %, což je k přihlédnutí k stárnutí obyvatelstva poměrně náročné, ale pro fungování ekonomiky nezbytné. Za rok 2014 však míra zaměstnanosti v kraji dosáhla hodnoty 57,9 %, což je hodnota vyšší než průměr ČR, ale zdaleka nedosahuje na stanovený cíl.

Mezi hlavní priority v rámci APZ v kraji patřily v roce 2014 především: tvorba pracovních míst pro veřejně prospěšné práce, rekvalifikace a stabilizace míst pro problémové skupiny nezaměstnaných. (Integrovaný portál MPSV, 2016, online)

Rekvalifikace a poradenství

Rekvalifikace slouží k přizpůsobení nabídkové strany trhu práce k poptávkové, neboli slouží k přiblížení vzdělanostní struktury uchazečů ke struktuře volných pracovních míst. Rekvalifikace je zprostředkovávána pomocí úřadů práce, které mohou zájemci za účast na rekvalifikaci hradit náklady spojené s touto aktivitou. V současné době je rekvalifikace stále více využívaným nástrojem. Nejvíce poptávané kurzy v roce 2014 nejen ve Středočeském kraji byly kurzy počítačových dovedností, práce v sociálních službách a účetnictví.

Tabulka 9 Počty účastníků rekvalifikace ve SČK

	Rok	Rok
	2013	2014
Účastníci rekvalifikací celkem	3240	3992
Rekvalifikaci dokončilo celkem	2505	3718
z toho úspěšně	2378	3541

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Výše vyobrazená tabulka udává počty účastníků rekvalifikace v roce 2014 a 2013. Vidíme, že se zvýšil počet zájemců o téměř čtvrtinu a rovněž vidíme, že i procento úspěšnosti se mírně zvýšilo. V roce 2014 kurzy úspěšně dokončilo 95,3 % účastníků, zatímco v roce 2013 jen 94,9 %.

Rekvalifikace v rámci realizace projektů ESF

V rámci podpory nezaměstnanosti prostřednictvím fondu Evropské unie byly v roce 2014 na území Středočeského kraje realizovány tyto projekty:

„Vzdělávejte se pro růst! – Adaptabilita“ (realizace 31. 5. 2011 – 28. 2. 2014)

Tento projekt vznikl za účelem podpory zaměstnavatelů, kteří překonali hospodářskou recesi a současně jejich činnost spadá do odvětví, ve kterém se předpokládá růst. Hlavním cílem bylo tedy udržet zde dostatek pracovních příležitostí a podpořit vzdělání stávajících zaměstnanců. Největší zájem projevíli zaměstnavatelé v okresech Příbram, Kolín a Praha východ. Projektu se za celou dobu jeho realizace zúčastnilo 2219 osob.

„Vzdělávejte se pro stabilitu“ (realizace 1. 9. 2012 – 30. 6. 2015)

Cílem tohoto projektu byla podpora zaměstnavatelů, kteří byli negativně ovlivněni nepříznivým vývojem české ekonomiky. Snahou tohoto projektu bylo udržet zde pracovní místa. Největší zájem byl zaznamenán v regionech Příbram, Beroun a Mělník a celkem bylo v rámci projektu podpořeno 37 zaměstnanců

„Podpora odborného vzdělávání zaměstnanců“ (realizace 1. 12. 2013 – 30. 6. 2015)

Projekt navazuje na výše uvedený projekt „Vzdělávejte se pro růst! – adaptabilita“, je tedy rovněž zaměřen na prosperující a stabilní zaměstnavatele včetně OSVČ. Tento projekt poskytuje finanční prostředky na vzdělávání zaměstnanců u daných společností, což obnáší hrazení rekvalifikace zaměstnancům a rovněž hrazení mzdových nákladů za tyto osoby. Celkem ke konci roku 2012 bylo v rámci tohoto projektu podpořeno 107 firem a 2471 zaměstnanců.

„Vzdělávejte se pro růst! – Rekvalifikace“ (realizace 1. 5. 2012 – 30. 6. 2014)

„Vzdělávejte se pro růst! – Rekvalifikace“ byl zaměřen na přeškolení uchazečů o zaměstnání, tak aby odpovídali aktuální poptávce na trhu práce. Rekvalifikace se zaměřovala převážně na požadované znalosti a dovednosti konkrétních profesí. V rámci tohoto projektu bylo za celou dobu realizace podpořeno celkem 104 osob.

„Vzdělávání a dovednosti pro trh práce“ (realizace 1. 6. 2013 – 31. 7. 2015)

Tento projekt má spíše poradenský charakter, má uchazečům o zaměstnání zvýšit motivaci k hledání zaměstnání a pomoci jim lépe se prezentovat a komunikovat se zaměstnavateli. Dále umožňuje možnost rekvalifikace, která uchazečům napomůže k snazšímu nalezení zaměstnání. Prostřednictvím tohoto fondu bylo podpořeno celkem 2039 osob.

Veřejně prospěšné práce (VPP)

Veřejně prospěšná místa vytváří zaměstnavatel po dohodě s úřadem práce, jedná se o časově omezené pracovní příležitosti, které mají sloužit především dlouhodobě nezaměstnaným ke zvýšení motivace k hledání zaměstnání, finančnímu přilepšení a obnovení pracovních návyků. V roce 2014 mezi takovéto práce patřilo uklízení veřejných prostranství na území měst a obcí ve Středočeském kraji, kde zaměstnavatelem byly převážně města, obce a jejich příspěvkové organizace. Prostřednictvím VPP bylo na území Středočeského kraje v roce 2014 vytvořeno celkem 2 151 pracovních míst, z tohoto počtu více než 80 % bylo vytvořeno v rámci projektů ESF.

Společensky účelná pracovní místa (SÚPM)

Cílem vytváření společensky účelných míst je zaměstnání uchazečů, kterým nelze jiným způsobem nalézt zaměstnání. SÚPM mohou být vyhrazena zaměstnavatelem, případně si ho může zřídit sám uchazeč jako výkon samostatně výdělečné činnosti. Tato místa jsou na rozdíl od VPP vytvářena s dlouhodobým úmyslem. V průběhu roku 2014 bylo v rámci tohoto nástroje aktivní politiky zaměstnanosti podpořeno celkem 2 648 uchazečů. I zde větší část SÚPM vznikla v rámci projektů ESF.

Chráněná pracovní místa (CHPM)

Chráněné pracovní místo je vyhrazeno pro osoby se zdravotním postižením. Za vytváření takovýchto míst mají zaměstnavatelé nárok na příspěvek. V roce 2014 bylo zřízeno ve Středočeském kraji celkem 8 CHPM a umístěno 11 osob, což představovalo meziroční pokles zřízení pracovních míst, ale nárůst umístěných uchazečů o 3.

V rámci APZ bylo v roce 2014 ve Středočeském kraji vytvořeno celkem 4 933 nový pracovních míst, což je ve srovnání s předchozím rokem téměř 40% nárůst.

Následující tabulka udává porovnání výdajů APZ na zmíněné nástroje, není zde zohledněno, zda prostředky byly čerpány z ESF, či z peněz úřadů práce ve Středočeském kraji. Přičemž, jak vyplývá z předchozích údajů, platí, že u veřejně prospěšných prací a společensky účelných prací bylo financováno fondem téměř 90 %. Výdaje na realizaci chráněných pracovních míst byly naopak celé čerpány ze státního rozpočtu, respektive z prostředků úřadů práce.

Tabulka 10 Výdaje v tis. Kč na vybrané nástroje APZ ve SČK

	Rekvalifikace	VPP	SÚPM	CHPM
Výdaje v tis. Kč	27 355	183 784	121 183	597

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

Vidíme, že největší část prostředků byla použita na tvorbu veřejně prospěšných míst, což se shoduje s výše uvedenými prioritami APZ úřadů práce ve Středočeském kraji.

4.7. Možná řešení nezaměstnanosti

Nezaměstnanost patří mezi jeden z nejdiskutovanějších ekonomických problémů. Na její „řešení“ má názor snad každý člověk, počínaje osobami trávícími většinu svého volného času v restauračních zařízeních v blízkosti jejich místa bydliště a konče významnými ekonomy či politiky. Najít však takové řešení, které je sociálně, ekonomicky a finančně přijatelné není snadné, navíc určitá míra zaměstnanosti je pro správné fungování společnosti nezbytná. Nezaměstnanost udržuje správnou úroveň konkurence mezi zaměstnanci i mezi firmami. Následující kapitola je věnována nastínění určitých řešení tohoto problému. Cílem této kapitoly není najít jediné nejlepší řešení, ale jen poukázat na cestu, která by v daném regionu i v celé české ekonomice mohla vést k optimálnější situaci na trhu práce a k pozitivnějšímu přístupu občanů vypořádávajíc se s tímto problémem.

4.7.1. Vymezení současných problémů a návrh na jejich řešení

APZ ve Středočeském kraji

Ve Středočeském kraji je v rámci APZ nejvíce financována tvorba míst pro veřejně prospěšné práce, což je řešení spíše pro dlouhodobě nezaměstnané. Ve Středočeském kraji však dlouhodobá nezaměstnanost nepatří mezi aktuálně významné problémy. K nejzásadnějším problémům v kraji v současné době patří strukturální nezaměstnanost a to jak z pohledu kvalifikačního, tak z pohledu rozmístění pracovních sil na území regionu.

Řešení nesouladu mezi nabídkou a poptávkou v rámci vzdělanosti struktury je rekvalifikace, která je ve Středočeském kraji realizována také poměrně ve velké míře. Na základě předchozí kapitoly je patrné, že kraj pro rekvalifikaci v rámci APZ využívá projektů ESF. Tyto projekty jsou však zaměřené nejen na nezaměstnané, ale i na zaměstnance, kteří se chtějí či musí k udržení svého pracovního místa dále vzdělávat. Zde by bylo tedy přínosem zaměření rekvalifikačních kurzů a projektů více směrem k nezaměstnaným. Projekty by měly více odrážet poptávku na trhu práce a zaměřovat se na současnou situaci toho, co firmy postrádají. Důležitá tedy u těchto projektů je aktuálnost, doba realizace jednotlivých projektů by se měla tedy pohybovat maximálně okolo dvou let.

Migrace

Jak vyplývá z výše uvedené analýzy vývoje nezaměstnanosti ve Středočeském kraji, mezi zásadní problémy na území kraje patří především strukturální nezaměstnanost z územního pohledu, což se projevuje poměrně výrazně rozdílnými hodnotami nezaměstnanosti v rámci kraje. Tento problém je doprovázen, pro Čechy typickou malou ochotou dojíždět za prací, případně stěhovat se za prací do jiného regionu.

Řešením problému migrace, by mohlo být zlepšení spojení mezi jednotlivými městy na území kraje. Příkladem je okres Praha-východ, kde patří mezi slabé stránky právě dopravní obslužnost mezi obcemi a městy na území okresu. V níže zobrazené tabulce jsou uvedeny procenta občanů dle místa dojíždění do zaměstnání. Údaje jsou čerpány z dat sčítání lidu, bytů a domů v roce 2011. Je zde jasně vidět, že většina obyvatel Prahy-východ dojíždí do zaměstnání mimo kraj, převážně do Prahy a jen malé procento obyvatel vyjíždí za prací v rámci okresu. Praha-východ vykazuje dlouhodobě nejnížší míru nezaměstnanosti mezi okresy, avšak určitý prostor pro zlepšení by zde byl právě v podpoření zaměstnanosti na území okresu. Je jasné, že v tomto ohledu je důležité zvážit i úroveň mezd, která je v Praze na vyšší úrovni a tím láká větší počet zaměstnanců, zlepšení dopravních spojů v rámci obcí a měst v okresu by mohlo pomoci rizikovým skupinám obyvatel, jako jsou matky s malými dětmi a starší lidé, kteří by kratší dobu a menší vzdálenost dojíždění zajisté ocenili.

Tabulka 11 Vyjíždějící do zaměstnání v procentech

	Praha-východ	Příbram
vyjíždí v rámci okresu	17,88	55,04
vyjíždí do jiných okresů kraje	5,91	8,61
vyjíždí do jiných krajů	75,17	34,88
vyjíždí mimo ČR	1,05	1,48

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z MPSV

V okrese Příbram naopak vidíme poměrně vysoký podíl dojíždějících v rámci okresu, ale naopak menší podíl dojíždějících do jiných regionů kraje. Zde by bylo vhodným řešením zřídit lepší dopravní spojení právě do sousedních okresů například do okresu Benešov, kde zcela chybí přímý spoj mezi okresními městy Příbram a Benešov. Rovněž by Příbramsku, které má v rámci kraje dlouhodobě nejvyšší úroveň nezaměstnanosti, pomohlo posílení spojů z obcí do okresního města Příbram. Dle přílohy

č. 1 vidíme, že například z obce Solenice, která leží zhruba 17 km od Příbrami poblíž vodní přehrady Orlick s počtem obyvatel přes 400, jezdí 5 autobusových spojů ve všední den a doba jízdy je 50 minut. Posílením spojů by se zde snížila sezónní nezaměstnanost, která jak bylo v předchozí kapitole uvedeno, je poměrně výrazným problémem tohoto území.

Současně dobrým řešením problému migrace je zmíněný nový zákon, který v současnosti vláda projednává, který by měl poskytovat dojíždějícím zaměstnancům příplatky. Tuto formu motivace má řada zaměstnavatelů již teď v podobě zaměstnaneckých benefitů, nově by to však bylo v rukách státu.

Vysoké náklady práce

V současné době však nastává spíše problém na straně poptávky po práci, firmy mají problém sehnat kvalitní zaměstnance, kteří by odpovídali jejich požadavkům. Tento problém je ovlivněn poměrně nízkými mzdami, které v České republice vzhledem k produktivitě a porovnání s ostatními státy jsou velmi diskutovaným a reálným problémem. Důvodem, proč máme ve srovnání s ostatními státy Evropy nízké mzdy, jsou nepřímé náklady na práci, které u nás představují téměř 27 % z celkových nákladů práce a tím převyšují průměr EU. Náklady práce představují celkové, obvykle měsíční, výdaje zaměstnavatele na jednoho zaměstnance. Skládají se z přímých nákladů a již zmíněných nepřímých nákladů. Přímé náklady představují mzdy a platy, do nepřímých se řadí ostatní náklady spojené se zaměstnanci, kam řadíme tzv. sociální požitky (např. příspěvky na bydlení, stravování či spoření), sociální náklady (platby zákonného pojistného aj.), dále personální náklady (náklady na nábor zaměstnanců a náklady na školení) a v neposlední řadě daně očištěné o případné dotace. (Eurostat Statistics Explained, 2016, online) Tyto vysoké nepřímé náklady jsou omezujícím faktorem pro větší rozmach a produktivitu českých zaměstnavatelů.

Tento problém je celorepublikový a je tedy třeba hledat řešení na úrovni vládních opatření. Vysoké nepřímé náklady práce logicky snižují přímé náklady práce - tedy mzdy. To brání do určité míry zaměstnavatelům ve zvyšování mezd. Zaměstnanci v České republice, tak patří v rámci Evropy k levné pracovní síle. Tato problematika do určité míry odbočuje od řešení nezaměstnanosti, avšak je s ní úzce spojena, jelikož tato situace přispívá k odchodu kvalifikované pracovní síly do zahraničí, kde jsou tito pracovníci lépe

ohodnocení. Důsledkem by mohlo být, že se Česká republika stane pouze „továrnou“ ve které si nadnárodní společnosti budou zřizovat výrobní místa z důvodu nízkých nákladů na zaměstnance a vzdělání, zkušenosti a pracovití lidé budou odcházet do ciziny. Řešením by bylo snížení těchto nepřímých nákladů, například sociálního pojištění hrazeného zaměstnavatelem, které se z největší části využívá na vyplácení podpor v nezaměstnanosti, nemoci a důchodu.

Pasivní politika zaměstnanosti

V návaznosti na výše uvedené by mohly být provedeny změny v pasivní politice zaměstnanosti, které by napomohly ke spravedlivějšímu přidělu dávek a případně ke zkrácení doby v nezaměstnanosti. Pasivní politika by skutečně sloužila pouze těm, kteří práci aktivně hledají a těm, kteří pomoc doopravdy potřebují.

System vyplácení dávek v nezaměstnanosti je velice propracovaný a poměrně složitý systém, proto by se dalo uvažovat pouze o provedení drobných změn a to u skupiny nezaměstnaných po mateřské či rodičovské dovolené, u osob, které pobíraly invalidní důchod a těch, kteří o takové osoby pečovali. V současné době mají tyto lidé nárok v prvních dvou měsících na 15 % z průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předcházejícího roku, v dalších dvou měsících 12 % a zbytek doby 11 %. V dnešní době to představuje částky 3886 Kč; 3109 Kč a 2850 Kč, což je při zhodnocení současných cen velice málo. Jelikož se jedná o rizikové skupiny na trhu práce, bylo by zde vhodným řešením zavést výpočet dávek například stejným způsobem jako u většiny nezaměstnaných – tedy z průměrné čisté mzdy v posledním zaměstnání. V případě, že by to z nějakého důvodu nebylo možné, dalo by se uvažovat o stanovení koeficientů takovým způsobem, aby dávky odpovídaly svou výší alespoň průměrným hodnotám. Jelikož je potřeba tyto peníze naopak někde „vzít“, nabízí se zde možnost zkrátit, respektive srovnat podpůrnou dobu takovým způsobem, že nezaměstnaný by měl nárok na dávky maximálně po dobu 5, 8 či 11 měsíců, v závislosti na věku, tak jako je to v současnosti. U osob pobírající odstupné by se však podpůrná doba zkrátila o dobu, ve které jim bylo odstupné vypláceno, což tyto osoby trochu znevýhodňuje, ale odstupné je vyšší, než dávky v nezaměstnanosti, takže nehrozí, že by se tím výrazně ovlivnila fluktuace. Toto řešení by mohlo vést k větší motivaci lidí si rychleji hledat nová zaměstnání a současně by pomohlo osobám, které mají s uplatněním na trhu práce větší problém.

5. Závěr

Středočeský kraj se svou výší nezaměstnanosti patří bezesporu k těm lepším regionům na území České republiky. Důležitou úlohu ve vývoji nezaměstnanosti a celkové úrovni ekonomiky kraje hraje bezprostřední blízkost Prahy. Velká část obyvatel kraje využívá pracovních příležitostí hlavního města a dojíždí tam za prací. Přesto je v kraji řada významných zaměstnavatelů světové úrovně. Kraj je svým zaměřením ekonomiky považován za průmyslovo-zemědělský, což se projevuje ve struktuře zaměstnanosti a tvorbě HDP.

Vývoj nezaměstnanosti v kraji ve sledovaném období (2005–2014) odpovídal ekonomické situaci české ekonomiky a odrážel příznivé i méně příznivé události odehrávající se v tomto období. V roce 2005 se česká ekonomika pohybovala na své potenciální úrovni, a tudíž míra nezaměstnanosti byla ve všech sledovaných územích a regionech na velmi dobré úrovni. Tato úroveň nezaměstnanosti se v následujících letech ještě více snižovala a dosáhla svého minima v květnu roku 2008 jak na území celé republiky, tak kraje i okresů. Rok 2008 se však stal pro všechny zmíněné územní celky zlomovým a vlivem celosvětové hospodářské krize se nezaměstnanost začala zvyšovat. Nárůst nezaměstnanosti byl patrný na všech sledovaných územích. Nejvíce zasaženým regionem z uvedených celků byl okres Příbram, kde se během krizových let 2009 a 2010 zvýšila nezaměstnanost o více než 3 p. b. S vysokou mírou nezaměstnaností má tento okres problémy i nadále. Dopad celosvětové krize se ve vztahu k nezaměstnanosti projevil velkou mírou propouštění zaměstnanců a snižováním počtu ekonomických subjektů. Řada zaměstnavatelů byla v této době nucena ukončit svou činnost. Tento problém se rovněž nejvíce projevil na Příbramsku, konkrétně uvedená společnost Kostal Systeme vykazovala ze sledovaných zaměstnavatelů nejvyšší pokles počtu zaměstnanců. Jelikož se krize nejvíce odrazila v automobilovém průmyslu a stavebnictví, bylo možné pozorovat výrazné zvýšení podílu nezaměstnaných mužů. V roce 2010 byl na území České republiky dokonce vyšší podíl nezaměstnaných mužů než žen. V České republice, Středočeském kraji i vybraných okresech nezaměstnanost rostla do roku 2010. Následující vývoj vykazoval trochu odlišný průběh mezi Českou republikou a Středočeským krajem (včetně jeho okresů). Ekonomika se v roce 2010 začala zotavovat z krize, a tak v celorepublikových statistikách je vidět v následujícím roce mírný pokles v nezaměstnanosti. Zatímco ve

Středočeském kraji a jeho okresech tento pokles nebyl tak markantní a následný propad ekonomiky způsobil, že celoroční statistiky nezaměstnaností v letech 2011 a 2012 převážně stagnovaly. Zbývající roky nezaměstnanost na celém území Čech stoupala. Změnu přinesl až rok 2015, kdy česká ekonomika začala růst poměrně vysokým tempem, větším než se očekávalo, což současně pozitivně ovlivnilo i trh práce. Do dalších let je očekáván další pokles nezaměstnanosti jak ve Středočeském kraji tak v celé republice, avšak tempo poklesu již nebude na tak vysoké úrovni jako ke konci roku 2015.

Pro Středočeský kraj jsou charakteristické poměrně vysoké rozdíly v nezaměstnanosti mezi jednotlivými okresy. Nejnižší míru nezaměstnanosti dlouhodobě vykazuje okres Praha-východ. Důvodem nízké nezaměstnanosti na území tohoto regionu je dostupnost hlavního města a také poměrně velké množství ekonomických subjektů. Největším zaměstnavatelem z hlediska počtu zaměstnanců je v současné době společnost AERO Vodochody, která díky rostoucím zakázkám vykazuje stále větší počet zaměstnanců. Naopak nejvyšší míru nezaměstnanosti ve Středočeském kraji zaznamenává okres Příbram, zde je příčinou vysoké nezaměstnanosti poměrně malý počet velkých zaměstnavatelů na tak rozlehlé území (Příbram je největším okresem kraje, zaujímá 15 % z jeho území). Rovněž velkým problémem na Příbramsku je sezónní nezaměstnanost, jejíž příčinou jsou malé obce v okrajových oblastech kraje závislé především na turismu v letních měsících. Řešením výrazně rozdílných hodnot nezaměstnaností na území kraje by byla motivace nezaměstnaných k větší ochotě dojíždění za prací, čemuž by mohl napomoci nově projednávaný zákon o možnosti státního příspěvku zaměstnancům za dojíždění.

Současná aktivní politika zaměstnanosti ve Středočeském kraji je však zaměřena z velké části na rekvalifikaci, která je také jisté potřeba, což vyplývá z analýzy struktury nezaměstnanosti dle vzdělání. V porovnání nezaměstnanosti kraje a České republiky byla zjištěna strukturální nezaměstnanost. Nejvíce uchazečů o zaměstnání v kraji patřilo do kategorie středoškolsky vzdělaných bez maturity, rovněž nejvíce volných pracovních míst spadala do této skupiny, ale volná místa neodpovídala profesnímu zaměření uchazečů. Zde je právě vhodným řešením rekvalifikace uchazečů. Dalším poměrně využívaným nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti ve Středočeském kraji je tvorba pracovních míst pro veřejně prospěšné práce, což je forma podpory pro dlouhodobě nezaměstnané.

V dnešní době, kdy je nezaměstnanost na poměrně dobré úrovni, česká ekonomika roste a současně roste i počet kvalifikované pracovní síly, je spíše otázkou odměňování

zaměstnanců. Na jedné straně společnosti mají problém sehnat dobré lidi, na druhé straně je však problém udržet si je. Jak vyplývá z mnoha statistik, v České republice jsou průměrné mzdy nižší než v okolních státech Evropy, a tak mladí ambiciózní a talentovaní lidé dnes využijí možnost větších výdělků v okolních státech. Důvodem jsou vysoké náklady práce, představované sociálními odvody státu. Vhodným řešením by bylo jejich snížení, což je ovšem náročný a dlouhodobý proces.

Česká Republika a s ní i Středočeský kraj si v průběhu sledovaných let prošel řadou výkyvů ve vývoji ekonomické výkonnosti, na něž trh práce vždy reagoval. Dnes snad přichází příznivější období a je důležité umět tuto příležitost správně využít. Na trhu práce se navzájem vyhledávají zaměstnanci a zaměstnavatelé, kteří „se k sobě hodí“, ale než se najdou, zůstávají někteří lidé bez práce a některá pracovní místa neobsazena (HOLMAN, 2010). Úkolem státu, respektive úřadů práce je, aby „vzájemné hledání“, bylo pro obě zúčastněné strany co nejkratší a pokud možno co nejpříjemnější. Nezaměstnanost je přirozená a důležitá součást každé tržní ekonomiky a není možné se jí zcela zbavit. Důležité ale je, udržet ji na takové úrovni, aby si zaměstnanci vážili své práce a zaměstnavatelé svých zaměstnanců, a tím vznikal optimální a přirozený ekonomický růst.

6. Seznamy

6.1. Seznam použité literatury

Knižní zdroje

- ANDERTON A. 1995. *Economics*. Ormskirk : Causeway Press, 1995. 1-8-73929-37-4.
- BRČÁK J., SEKERA B., SVOBODA R. 2013. *Mikroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň : Aleš Čeněk, s. r. o., 2013. 978-80-7380-453-4.
- BRČÁK J., SEKERA B., STARÁ D. 2014. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Praha : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 978-80-7380-492-3.
- BROŽOVÁ, D. 2003. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha : SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, 2003. 80-86429-16-4.
- BUCHTOVÁ D., ŠMAJS J., BOLELOUCKÝ Z. 2013. *Nezaměstnanost*. České Budějovice : Grada Publishing, a. s., 2013. 978-80-247-4282-3..
- HOLMAN, ROBERT. 2010. *Makroekonomie středně pokročilý kurz*. Praha : C. H. Beck, 2010. 978-80-7179-861-3.
- kraj, Středočeský. 2015. www.kr-stredocesky.cz. [Online] 23. 12 2015.
- LIŠKA V. a kol. 2002. *Makroekonomie*. místo neznámé : PROFESSIONAL PUBLISHING, 2002. 80-86419-27-4.
- MARUŠKA, Z. 2012. *Nenechme si líbit nezaměstnanost! Hospodářská krize a nezaměstnanost jsou odstranitelné*. místo neznámé : Maruška Zdeněk, 2012. 978-80-260-2443-9.
- SAMUELSON P., NORDHAUS W. 2007. *Ekonomie*. Praha : NS Svoboda, 2007. 978-80-205-0590-3.
- VLČEK, JOSEF. 1992. *Výkladový lexikon pojmů tržní ekonomiky*. Praha : VICTORIA PUBLISHING, a. s., 1992. 80-85605-26-0.
- WAWROSZ P., HEISLER H., MACH P. 2012. *Reálie k makroekonomii - odborné texty, mediální reflexe, praktické analýzy*. Praha : Woter Kluwer ČR, a. s., 2012. 978-80-735-848-0.

Internetové zdroje

Česká národní banka [online]. [cit.2015-11-12]. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocní_zpravy/index.html?cnb_css=true

Český statistický úřad. [online]. [cit.2015-11-24]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_kraje

Český statistický úřad. [online]. [cit.2015-12-15]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_okresu_benesov

Český statistický úřad. [online]. [cit.2015-01-16]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_okresu_pribram

Evropský sociální fond [online]. [cit. 2016-02-01]. Dostupné z:

<http://www.esfcr.cz/evropsky-socialni-fond-v-cr>

Eurostat Statistics Explained [online]. [cit. 2016-01-27]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Wages_and_labour_costs/cs

Integrovaný portál MPSV [online]. [cit. 2016-01-29]. Dostupné z:

<https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

Integrovaný portál MPSV [online]. [cit. 2016-01-29]. Dostupné z:

<http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/stc/statistiky/rocní/pbkrajr2014.pdf>

Integrovaný portál MPSV [online]. [cit. 2015-09-18]. Dostupné z:

https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky

Ministerstvo financí České republiky [online]. [cit. 2015-10-30]. Dostupné z:

<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce>

Peníze.cz [online]. [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: [http://www.penize.cz/podpora-v-](http://www.penize.cz/podpora-v-nezamestnanosti/307345)

[nezamestnanosti/307345](http://www.penize.cz/podpora-v-nezamestnanosti/307345) -podpora-v-nezamestnanosti-v-roce-2016-roste-a-na-pracaku-si-

[muzete-privydelat-vic#podporaNezam](http://www.penize.cz/podpora-v-nezamestnanosti/307345)

Středočeský kraj [online]. [cit. 2016-12-19]. Dostupné z: [https://www.kr-](https://www.kr-stredocesky.cz/kraj)

[stredocesky.cz/kraj](https://www.kr-stredocesky.cz/kraj)

6.2. Seznam obrázků

Obrázek 1 Individuální nabídka práce.....	13
Obrázek 2 Tržní nabídka práce	14
Obrázek 3 Poptávka po práci	15
Obrázek 4 Rovnováha na trhu práce	16
Obrázek 5 Schéma dělení populace	17
Obrázek 6 Důsledky minimální mzdy vyšší než tržní mzdy	22
Obrázek 7 Původní Phillipsova křivka	24
Obrázek 8 Modifikovaná Phillipsova křivka	25
Obrázek 9 Rozšířená Phillipsova křivka o očekávání	26
Obrázek 10 Okunův zákon	28

6.3. Seznam grafů

Graf 1 Obecná míra nezaměstnanosti v porovnání s vývojem HDP ČR (2000-2014)	33
Graf 2 Vývoj počtu obyvatel ve SČK dle věkové struktury (2003-2014).....	38
Graf 3 Meziroční přírůstky počtu obyvatel ve SČK (2003-2014)	38
Graf 4 Podíl nezaměstnaných osob v okresech SČK (listopad 2015).....	41
Graf 5 Podíl nezaměstnaných osob v porovnání s vývojem HDP ve SČK (2005-2014)....	43
Graf 6 Vývoj podílu nezaměstnaných osob ve SČK v porovnání s ČR.....	49
Graf 7 Vývoj nezaměstnaných ve SČK dle věkové struktury (2005-2014).....	50
Graf 8 Vývoj nezaměstnaných v ČR dle věkové struktury (2005-2014).....	50
Graf 9 Vývoj podílu nezaměstnaných ve SČK dle pohlaví (2005-2014)	54
Graf 10 Vývoj podílu nezaměstnaných v ČR dle pohlaví (2005-2014).....	54
Graf 11 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Praha-východ (2005-2014).....	56
Graf 12 Vývoj počtu zaměstnanců u zaměstnavatelů v okrese Praha-východ (2008-2014)59	
Graf 13 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v okrese Příbram (2005-2014)	62
Graf 14 Vývoj počtu zam. u zaměstnavatelů v okrese Příbram (2009–2014).....	64

6.4. Seznam tabulek

Tabulka 1 Vývoj počtu uchazečů dle vzdělanostní struktury ve SČK.....	51
Tabulka 2 Vývoj počtu volných pracovních míst dle vzdělanostní struktury ve SČK	51
Tabulka 3 Vývoj počtu volných pracovních míst dle vzdělanostní struktury v ČR	53
Tabulka 4 Vývoj počtu uchazečů dle vzdělanostní struktury v ČR	53
Tabulka 5 Vývoj počtu ekonomických subjektů v okrese Praha-východ (2008 - 2014)	57
Tabulka 6 Vývoj počtu zaměstnanců u zaměstnavatelů v okrese Praha-východ (2008–2014)	58
Tabulka 7 Vývoj počtu zam. u zaměstnavatelů v okrese Příbram (2009–2014)	64
Tabulka 8 Vývoj počtu ekonomických subjektů v okrese Příbram (2009–2014)	65
Tabulka 9 Počty účastníků rekvalifikace ve SČK.....	68
Tabulka 10 Výdaje v tis. Kč na vybrané nástroje APZ ve SČK.....	70
Tabulka 11 Vyjíždějící do zaměstnání v procentech	72

6.5. Seznam použitých zkratk

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EUROSTAT	Statistický úřad Evropské unie
FO	Fyzické osoby
HDP	Hrubý domácí produkt
CHPM	Chráněná pracovní místa
MF	Ministerstvo financí
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
SČK	Středočeský kraj
SÚPM	Společensky účelná pracovní místa
ÚP	Úřad práce
VPM	Volná pracovní místa
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
VPP	Veřejně prospěšné práce

7. Přílohy

Příloha č. 1.

300041 (D41) Příbram-Milín-Solenice-Klučnice

Plati od 28.2.2016 do 10.12.2016

Převahu zajišťuje: ARRIVA PRAHA s.r.o., U Seřadiště 65/7, 101 00 Praha 10, provozovna Příbram, tel. 318 621 964, www.arriva-praha.cz

opačný směr

km	TPZ	Tč	2	4	8	6	10	12	16	18	20	30	22	36	32	24	
0	19943	od	Klučnice	4:05				8:10		12:10		15:15			16:40		
1	19942		Klučnice, Planá, rozc. II 0.3	4:08				8:14		12:14		15:19			16:44		
2	19941		Klučnice, Planá	4:10				8:16		12:16		15:21			16:46		
3	19940		Klučnice, Planá, rozc. I 0.7	4:12				8:18		12:18		15:23			16:48		
4	19939		Klučnice, Kosobudy	4:14				8:20		12:20		15:25			16:50		
5	19938		Klučnice, Koubalova Lhota														
6	19937		Milešov	4:17				8:23		12:23		15:28			16:53		
7	19936		Milešov, Klenovice														
8	19935		Milešov, Hřebený	4:19				8:25		12:25		15:30			16:55		
9	19934		Milešov, Přední Chlum	4:21				8:27		12:27		15:32			16:57		
9	19933		Milešov, přehrada Popelíky	4:22				8:28		12:28		15:33			16:58		
10	19932		Bohostice, přehrada Hotel	4:23	62			8:30	†	12:30		15:35		†	17:00	†	
12	0	19931	Solenice	4:25	5:05	6:35		7:05	8:36	12:36		15:42	15:42	16:42	17:06	17:06	
13	1	19930	Solenice, Dolní Líšnice	4:29	5:09	6:39		7:09	8:39	12:39			15:45	16:45		17:09	
15	3	22429	Bohostice, Zálaby	4:31	5:11	6:41	6	7:11	8:41	12:35	12:41		15:47	16:47		17:11	
17	5	22428	Bohostice	4:35	5:15	6:45	7:05	7:15	8:44	12:39	12:44	12:50		15:50	16:50		17:14
19	7	22427	Cetyně	4:39	5:19	6:49	7:08	7:18	8:47	12:43	12:47	12:54		15:52	16:52		17:17
20	8	22426	Pečice	4:41	5:21	6:51	7:10	7:20	8:49	12:45	12:49	12:56		15:54	16:54		17:19
22	10	22425	Pečice, Pečičky	4:44	5:24	6:54	7:12	7:22	8:52	12:48	12:52	12:59		15:57	16:57		17:22
22	10	22424	Pečice, Pečičky, rozc. 0.7	4:46	5:26	6:56	7:15	7:25	8:54	12:50	12:54	13:01		15:59	16:59		17:24
23	11	21623	Milín, Luh	4:48	5:28	6:58	7:17	7:27	8:56	12:52	12:56	13:03		16:01	17:01		17:26
26	14	21622	pr Milín	4:56	5:36	7:06	7:24	7:34	9:04	12:59	13:04	13:10		16:09	17:09		17:34
		21621	od Milín, u JZD	5:00	5:36	7:10	7:24	7:34	9:04	12:59	13:04	13:10		16:16	17:09		17:34
	15	21620	Milín, sídliště škola					7:35									
		21619	Milín, sídliště														
28	16	21618	Milín, Slivice	5:04	5:40	7:14	7:27		9:07	13:02	13:07	13:13		16:19	17:12		17:37
		21617	Milín, Konětopy														
29	17	21616	Lešetice, rozc. 0.5	5:07	5:43	7:17	7:29	7:43	9:09	13:04	13:09	13:15		16:21	17:14		17:39
30	18	6415	Příbram, šachta 15	5:09	5:45	7:19	7:31		9:11	13:06	13:11	13:17		16:23	17:16		17:41
31	19	6414	Příbram, Brod MHD	5:11	5:47	7:21	7:33		9:13	13:08	13:13	13:19		16:25	17:18		17:43
		6413	Příbram, šachta 5														
		6412	Příbram, šachta 6														
		6411	Příbram, šachta 9														
		6410	Příbram, Sádky rozc.														
		649	Příbram, Sádky MHD														
		648	Příbram, Milínská-Mixova MHD														
33	21	647	Příbram, Zdabof, Brodská MHD						9:14								
33	21	646	Příbram, Školní kruhový objezd MHD	5:15	5:51	7:25	7:36	7:50	9:17	13:11	13:17	13:22		16:29	17:22		17:47
34	22	645	Příbram, Školní III, poliklinika MHD	5:16	5:52	7:26	7:37	7:51	9:18	13:12	13:18	13:23		16:30	17:23		17:48
34	22	644	Příbram, sídl. II, poliklinika MHD	5:17	5:53	7:27	7:38	7:52	9:19	13:13	13:19	13:24		16:31	17:24		17:49
		643	Příbram, Čs. armády MHD														
36	24	642	Příbram, Hořejší Obora MHD	5:19	5:55	7:29	7:40	7:54	9:20	13:14	13:20	13:25		16:34	17:27		17:50
36	24	641	pr Příbram, aut.nadr. MHD	5:20	5:56	7:30	7:41	7:55	9:21	13:15	13:21	13:26		16:35	17:28		17:51